Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the ima-ges to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

N:R 39 (1394) A. 26:TE ÅRG. VANLIGA UPPLAGAN. LÖSNUMMERPRIS: 12 ÖRE.

IDUN
ILLUSTRERAD TIDNING FÖR KVINNAN OCH HEMMET
GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 28 SEPTEMBER 1913.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WÄGNER.

Sångarjubileet i Uppsala.

A. Larsson, Uppsala, foto.

SÅSOM VAR ATT VÄNTA, BLEF det stora sångarjubileet i Fyrisstaden till ett par sannskyldiga klang- och festdagar, hvilkas minne hos deltagarne sent skall förblekna. I det gyllene solskenet, under en septemberfrisk och kristallren himmel, tog sig "den eviga ungdomens stad" bedårande ut, med sina blågula dukars spel, sina hvita mössors vimmel. De grånade sångarveteranerna, som från allt landet strömmat samman för att i kraft af tonernas trollmakt för några timmar åter känna sig unga i sina ungdomsdrömmars stad, tågade arm i arm de kända kosorna fram, amalgamerades och smälte samman med ynglingaskaran af i går och i dag. Vår gruppbild här ofvan af den samlade jättekören på universitetshusets trappa talar ett vältaligt språk om denna Uppsalasångens tidlösa förbrödringsmakt.

Någon närmare kritisk redogörelse för lördagens och söndagens stora festkonserter — den senare bevistad af konungaparet — i den ståtliga universitetsaulan ha vi här ej plats, ej heller benägenhet för. Vare nog sagdt, att den sanna student- och sångarandan sväfvade öfver härskarorna, både deras, som gåfvo, och deras, som anammade, och att de skakande Hæffnerska och Wennerbergska fosterlandshymnerna, de Södermanska folkviseklangerna, de mera modernt modulerade tonslingorna i en Hedenblads, en Alfvéns, en Peterson-Bergers och Wilhelm Lundgrens kvartettsånger alla funno rik och villig genklang i tacksamt värmda hjärtan. Och nyckeln till denna Uppsalasångens osvikliga segerstyrka? Träffande och sant formas den i följande rader ur skalden d:r E. N. Söderbergs vackra prolog:

Så speglar, ungdomssång, ditt välljuds flöde
alltifrån Atterboms och Geijers dikt
de väsendrag, som präglats i vårt öde:
vår ungdoms dröm, vår mandoms tillförsikt,
och i sin egen röst hvar tid förnimmer
en ton, som ur vårt ursprungslynne sprang —
i Josephsonska visors stjärneskimmer,
i Wennerbergska körers vapenklang.
I denna svenskhet, som sitt märke tryckte
på allt du gifvit från din första stund,
bor hemligheten i det stolta rykte,
som bar ditt namn hart när kring jordens rund.

Om solljuset ur medicinsk synpunkt.

Kortfattad framställning för Idun

Af doktor NILS G. MARÉN.

PRAKTISERANDE LÄKAREN i Uppsala, brunnsintendenten vid Skagersbrunn d:r Marén har godhetsfullt till Iduns förfogande ställt följande intressanta och populära framställning af solljusets läkekraft. Som en talande illustrationsbild till artikeln må tjäna vidstående foto af författarens båda solsandbadande barn, Sonja och Gunnar, tagen vid det kända solsandbadet vid Skagersbrunn vid den vackra sjön Skagern, som skiljer Värmland, Västergötland och Nerike. I n:r 34 af Idun fanns en med många bilder från Skagersbrunn och dess närhet illustrerad, sympatisk och intagande naturskildring om lilla Margaretas sommaröden. I denna skildring ("Barnasommar") har dess författare emellertid ej upplyst läsaren om att det just gäller nämnda trakt. Vi se äfven där liten Margareta fröjda sig åt ett härligt solsandvattenbad vid Skagern, som "Barnasommars" författare bl. a. ypperligt karaktäriserar som "en vacker sjö med djupt, klart vatten, en pärla bland insjöar".

SOLENS UTOMORDENTLIGT BEtydelsefulla roll för den mänskliga organismens välbefinnande har genom sista årtiondenas trägna medicinska forskningar allt mer och mer vunnit erkännande. Redan den på mångfaldigt sätt ådagalagda egenskapen hos hennes strålar att vara de sjukdomsalstrande bacillernas afsvurna fiender och sålunda all sjukdomssmittas naturliga desinfektionsapparat bör ju förskaffa solen, allt naturlifs härskarinna, en medicinsk rangplats. Och den långa raden af märkliga forskningsrön från sista decenniernas ljusforskningar hafva ytterligare inriktat uppmärksamheten på henne såsom den yppersta af läkekonstens naturliga hälsokällor. En kort populärvetenskaplig öfversikt öfver ifrågavarande spörsmål torde därför kunna räkna intresse bland Iduns vidsträckta läsekrets. — —

Vi finna redan i äldsta tider hos de gamla natur- och kulturfolken solen tillmätas stor betydelse i deras primitiva läkekonst. Rent instinktivt anade man och erfor man hennes hälsokraft. De gamle grekerna inoljade sina kranka kroppar och sutto nakna på sina platta hustak för att taga solbad. Romarne anbringade på sina hus särskilda solburar (solaria), där de utsatte sina kroppar för de hälsobringande solstrålarne. Och det finns från äldsta tider beskrifningar öfver insolationens verkningar. Med tiden föllo emellertid solbaden i glömska genom flera sekler och först i midten af förra århundradet kommo de åter till heders genom Rihli från Oberkrain (Österrike).

Solens biologiska, fysiologiska och terapeutiska betydelse ha sedan forskare från skilda länder allt mer afslöjat. Den danske ljus-läkaren och nobelpristagaren Finsen, som för ett 10-tal år sedan aflidit, är en bland de främste. Finsens ljusbehandling mot lupus är allmänt känd och värderad. Äfven den för några år sedan aflidne, svenske ögonläkaren, professor Widmark har genom förtjänstfulla ljusundersökningar befrämjat hithörande forskning. Vi erinra också i förbigående om att det just är de båda sista decennierna inom hvilka en mängd högst märkvärdiga ljusfenomen upptäckts såsom Röntgenstrålar, radium o. s. v. Läkekonsten har redan på flera sätt erhållit rik välsignelse af alla ljusforskningsframsteg; vi erinra blott om Röntgentstrålarnes praktiska utnyttjande inom kirurgien t. ex.

*

Solen är, som allom välbekant är, vår största och naturligaste ljus- och värmekälla. Enligt Pickering utgör hennes totala ljuskraft 70,000 normalljus, då ungefär $^1/_4$ gått förloradt under atmosfärpassagen. Till jämförelse kan nämnas, att månljuset motsvarar 204; det elektriska bågljuset 362 och en vanlig gaslåga 16 normalljus. Under högsommaren, vid klar himmel och vid middagstid, såsom helt naturligt är, utvecklar solen sin största värme- och ljuskraft. — — — Solljuset är ett sammansatt ljus, som vid brytning i ett glasprisma delar upp sig i en hel mängd färgade strålar, där följande hufvudfärger urskiljas: rödt, orange, gult, grönt, blått, indigo och violett eller samma färger som vi igenkänna i regnbågen, som ingenting annat är än solljuset, uppdeladt i sina enklare delar genom solstrålarnes brytning i regndropparne mot himlahvalfvet. Uppfångas ljusknippena efter brytningen på en skärm fås ett s. k. spektrum med färgerna i ofvannämnda ordning. De röda strålarna hafva största våglängden och minsta brytningen; de violetta däremot minsta våglängden och största brytningen. De rödas våglängd = 0,0006878 millimeter, de violettas = 0,0003928; de rödas svängningstal = 451 billioner per sekund, de violettas = 790 billioner. Men äfven utanför spektrums synliga strålar, finnas osynliga; de utanför de röda kallas ultraröda, de utanför de violetta kallas ultravioletta. Strålarne vid spektrums röda del äro värmestrålar eller mörka strålar; vid spektrums violetta del kemiska eller kalla strålar. — —

Solen är, såsom redan anmärkts, en nödvändig förutsättning för såväl växt- som djurvärldens existens. Otaliga biologiska experiment hafva gjorts för att närmare studera solstrålarnes inflytande på lefvande organismer. Här omnämnes blott det allra väsentligaste som rör människan.

Solljusets mest i ögonen fallande inverkan på vår kropp gäller huden. Under hänvisning till föregående korta utredning om de strålar af olika färg och beskaffenhet, hvilka sammansätta solljuset, må då framhållas att det hufvudsakligast är vid de kemiska strålarne (ultravioletta och violetta) ljusets specifika verkningar äro bundna.

Bestrålas kroppshuden t. ex. vid ett solbad af fullt solljus inträder såsom allmänt är kändt en del karaktäristiska förändringar. Värmestrålarne uppväcka hudrodnad rätt snart genom utvidgning af hudkärlen, som då fyllas af blod. Snart träda äfven svettkörtlarne i verksamhet. Denna solvärmens inflytande på vår hälsa är mycket välgörande och kommer hela organismen till gagn. De inre organen, särskildt hjärtat, aflastas och gasutbytet (syre upptages; kolsyra afgifves) sker lättare. När solbadet upphör, går solvärmereaktionen snart tillbaka utan att lämna spår efter sig. Genom att låta solljusets kemiska strålar absorberas och ej inverka på huden, har det sålunda kunnat bevisas, att det just är dessa sistnämnda strålar, som framkalla de hudsymptom, som vi nu skola i korthet beskrifva. Få alltså de kemiska strålarne fritt inverka, uppstår först några timmar efter solbadet en hudrodnad af mera beständig natur och hvilken så småningom först försvinner med affjällning af ytterhudens ytlager och kvarlämnande af den välkända pigmenteringen (solbränna eller solbrynthet). Denna solbränna (erythema photoelectricum eller solare) yttrar sig genom lifligt röd, något svullen, hettande och smärtande hud. Vid intensivare belysning uppstå större eller mindre blåsor, småblödningar o. s. v.; ja mycket stark och långvarig solstrålning kan gifva anledning till allvarliga hudsjukdomar med feber och allmänsjukdom som t. o. m. kan ända med döden. Efter några dagar mildras de nämnda symptomen; fjällning uppstår som efter scharlakansfeber och en tilltagande brunfärgning efterträder rodnaden. De närmare detaljerna om de förändringar, som de kemiska strålarne framkalla förbigås här.

Blott ännu något om den intressanta pigmenteringen. Färgkornen härstamma sannolikt både från blodet och verkliga pigmenthaltiga celler (melanoblaster). Ansamlingen af detta pigment i huden i samband med solljusets inverkan är uppenbarligen en skyddsåtgärd, hvarigenom huden blir i stånd att bättre kunna motstå de kemiska strålarnes farlighet och mildra deras verkningar, så att endast deras hälsonyttiga egenskaper komma till användning. Pigmentet genomsläpper nämligen endast obetydligt ljusstrålarne. De färgade rasernas mörka hudfärg afser gifvetvis att utgöra skydd för

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år	Kr. 6.50	Helt år	Kr. 8.—
Halft år	» 3.50	Halft år	» 4.25
Kvartal	» 1.75	Kvartal	» 2.25
Lösn:r	» 0.12	Lösn:r	» 0.15

Iduns Byrå o. Expedition, Stockholm, Mästersamuelsg. 45.
Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03. Kl. 10—4.
Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02. Kl. 11—1.
Verkst. direktören kl. 11—1. Riks 86 59. Allm. 43 04.
Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9—6.
Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9—6.

Annonspris:
Pr millimeter enkel spalt:
25 öre efter text.
30 öre å textsida.
20 % förhöjning å särskild begärd plats.
Utländska annonser debiteras 30 öre med 20 % förhöjning å särskild begärd plats.

den starka insolation, deras nästan nakna kroppar hela året om är utsatt för.

De kemiska strålarnes djupverkan är ringa; värmestrålarne gå djupare. Men ljusets verkningar få ej bedömas efter djupverkan; utan efter de indirekta följderna. Huden är nämligen på många sätt mäktig att öfverflytta intrycken till djupbelägna organ; och särskildt genom nervsystemet och blodsystemet står huden i rapport med hela organismen. På det sättet får ljuset — vi bortse här ifrån detaljerna hos olika ljusstrålars verkningar — genom sin inverkan på huden (och synorganen) samt dess närbelägna cellager tillträde till hela vår kropp och vår själ — eggande, upplifvande och stärkande. Solljuset stegrar väfnadsandningen och ämnesomsättningen. Det stärker i verklig mening nervsystemet och ger åt själslifvet en spänstighet som ingen annan naturkraft. Och slutligen: ljuset renar luft och mark från smittofrön, genom ljusstrålarnas starkt bakteriedödande makt. — —

Som redan i inledningsorden till denna uppsats betonats, har solljuset på sista decennierna allt mer och mer återeröfrat den rangplats inom läkekonsten som detsamma förtjänar och som föregående korta ljusforskningsöfversikt torde tillräckligt motivera. Det säger sig självt, att alla värdefulla vetenskapliga uppslag rörande dess verkningar på vår kropp omsorgsfullt tillvaratagas af läkekonsten för att blifva till välsignelse vid bekämpandet af hvarjehanda sjukdomstillstånd.

Inom den moderna ljusterapien användes antingen solljuset självt eventuellt det diffusa dagsljuset, eller också olika slag af artificiella ljus (elektr. ljus, röntgen o. s. v.). Endast solljuset får här ett närmare omnämnande.

Den enklaste och naturligaste form af ljusbehandling utgör solbadet, där kroppen naken eller delvis betäckt direkt utsättes för solljusets inverkan. Under mulna dagar kan solbadet ersättas af luftbad, hvarvid det diffusa dagsljuset, ehuru naturligtvis i mindre intensiv grad, öfvertar solljusets roll. Otaliga försök hafva gjorts att utnyttja solljuset, sedan vissa af dess strålar frånskilts, för botande af en del hudsjukdomar, sinnessjukdomar o. s. v. Koppor, scharlakansfeber, mässling t. ex. har man sålunda tyckt förlöpa mildare, om ljuset utestängts eller åtminstone dess kemiska strålar frånsilats så att i sjukrummet endast insläppts rödt ljus. Sinnessjuka af melankolisk läggning har man funnit upprymda och muntrare i röda rum; medan å andra sidan starkt oroliga och maniska sjuka lugnats i blåa rum. I stort sedt kan dock sägas att dessa intressanta uppslag ej visat sig bestå profvet i praktiken och därför spelar färgljusterapien ännu åtminstone en obetydlig och bortglömd roll.

Ett annat och högt skattadt användningssätt för solljuset, är den bekanta lupusbehandlingen med koncentreradt solljus (äfven elektr. bågljus användes). Ljuset samlas därvid med konvexlinser eller konkavspeglar. Värmestrålarne elimineras med rinnande kallt vatten.

D:r Nils G. Marén.

Solbadet i fria naturen öfverträffar emellertid gifvetvis af uppenbara skäl alla andra ljusbadformer och kommer säkerligen att allt mera vinna erkännande. Dess teknik är alltför enkel att här behöfva beskrifvas. Dock är det, såsom af föregående framställning framgår, ej alldeles likgiltigt hur det tages. Solbadar man för länge (mera än en half till en timme är ej tillrådligt) eller upphettas hufvudet för mycket, kan sjukdom uppstå. Och föreligger någon form af sjuklighet af ena eller andra slaget är det klokast rådfråga någon erfaren läkare.

De sjukdomar, som företrädesvis erfarenheten visat lämpliga för solbad äro: blodsjukdomar af skilda slag; nervsjukdomar och nervösa tillstånd i allmänhet; ämnesomsättningsrubbningar (fettsot, sockersjuka, gikt); reumatiska lidanden, hjärt- och lungsjukdomar, engelska sjukan, skrofler, njur- och hudsjukdomar, svaghetstillstånd i allmänhet.

Solbadet har alltså en mycket vidsträckt användning, och om det tillräckligt modifieras (kort tid och endast partiell afklädning) kan det nästan sägas passa för alla sjukdomstillstånd. Författaren har sålunda i ett flertal fall funnit välgörande resultat med ökad somatisk och psykisk spänstighet genom försiktiga solbad vid exempelvis höggradig åderförkalkning, sviter af hjärnblödning o. s. v., då eljes denna badform anses kontraindicerad. Idealet för solbad äro de vid några af våra kurorter brukliga solsandbaden. Är terrängen för öfrigt lämplig och skyddad för vindar, så mycket som möjligt, så kan ingen bättre eller sundare mark tänkas än en sjö eller hafsstrand med fin ren sand. Det ligger i sakens natur att vid solbad under dessa öfverlägsna terrängförhållanden, de hopkopplas med öppna sjö- eller hafsbad, då eljes ej sjukdom gör sådant olämpligt. Effekten af ett sådant kombineradt solsandvattenbad är samstämmigt för kropp och sinne i regel mycket välgörande och energialstrande.

A. Blomberg foto.

Gustaf Janson.

EN AF DE FRISKASTE FURORNA i den svenska diktningens skog föll till marken, då Gustaf Jansons lif släcktes. Han var i sina bästa år, då han stupade, men han hade likväl hunnit ge mycket — mycket hade vi dock hoppats, att han ännu skulle hinna skänka oss af sin frodiga berättarkonst.

Man stannar framför bokhyllan och ser raden af hans verk, tjocka, kraftiga volymer, som visa att de äro skrifna af en kraftnatur. En benådad fantasimänniska som han var, och som diktaren väl alltid borde vara för att göra sig förtjänt af namnet, skref han utan synbar ansträngning sina breda romaner, händelsestarka, figurrika böcker, som ömsom hade motivbotten i svensk historia eller i nutida svenskt lif, ömsom i aflägsna länders brokiga kultur, när inte hans fantasi rent af utvandrade till någon af människofot aldrig beträdd ö i oceanen och där skapade en ny värld.

Gustaf Jansons arbetsrum var ett trollkabinett: när dess herre så behagade, omspände det hela världen. Denne diktare, som aldrig med egna ögon sett ett krig, målade boerkrigets fasor i sin bok "Abrahams offer" på ett sätt, som om han själf stått i de stridandes led, i "Affären Costa Negra" tar han läsaren med sig till Sydamerika och formligen kommer honom att darra af spänning inför alla de förvecklingar och äfventyr han förstår att trolla fram, och i "Paradiset", som nog kommer att fortlefva som hans allra märkligaste bok, är han inne i utopiens ljusa rike, inne där med hela sitt varma hjärta och sin oförstörbara tro på det goda hos människorna. — Mycket, mycket annat har Gustaf Janson skrifvit, men det begränsade utrymmet medgifver ej någon öfversikt af hans verk. Som diktare har han gjort en god lifsgärning, som människa en stor, ty det är stort att som han genom ett helt lif vara sann, trofast och kärleksfull.

E. H—N.

En 70-åring.

SITT HEM PÅ DJURSHOLM FYLLER den 27 dennes generalskan Jenny Berg, f. Melin, 70 år. Den älskvärda åldringen, som lefver därstädes i kretsen af barn och barnbarn, kan se tillbaka på ett lif fullt af lycka och välsignelse.

Generalskan Berg har hört till dem, som verkat mycket för de fattiga och ensamma och stått dem bi i sorg och nöd. Särskildt må nämnas alla de böcker hon kopierat på blindspråk till de blindas bibliotek. I öfver 20 år eller alltsedan detta bibliotek grundades, har hon dagligen ägnat några timmar till detta arbete. Det verk som kräft den längsta tiden är Fältskärns berättelser af Topelius, som i blindskrift utgör 58 tjocka band.

Det vore att önska att andra, som äro i tillfälle därtill, ville följa hennes exempel. Här om någonsin kan man tala om ett välsignelserikt arbete, detta att skaffa de blinda tillgång till litteraturens bästa skatter. Och man vill gärna hoppas att generalskan Berg ännu länge måtte kunna få ägna sig åt det värf, som blifvit hennes lifsuppgift.

Generalskan Jenny Berg.

KLÄDNINGAR till Kr. 3.50 per styck är väl billigt? Sänd Eder nerfläckade och oanvändbara klädning för kemisk tvätt och prässning till **Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg** och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet.
Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN. Modernaste Finpappersbruk.
Specialitäter: Finare Post-, Skrif-, Kopie- och Tryckpapper samt Kartong.
Idans textpapper tillverkas af Klippan.

Helga Wisbeck

Prakt. läkare

blir den nu bestämda titeln på en ny omfångsrik roman af Norrtullsligans och Pennskaftets författare, vår värderade medarbetare fru Elin Wägner, afsedd att utsändas från det Bonnierska förlaget i midten af nästa månad. Det kapitel, "Strandtistlar", som Idun här nedan redan nu är i tillfälle meddela, utgör ett af bokens första, i hvilket romanens centralfigur doktor Helga Wisbeck ännu icke särskildt framträder, men som tecknar en af de olika miljöer, i hvilka hon färdas. Det torde dock redan af denna skymt bli klart, att här är fråga om en kvinnoroman, där sådana öden upprullas, med hvilka den moderna kvinnan har att brottas. Boken är emellertid icke lagd som en tendensskrift, tillkommen för att bevisa en sats, utan författaren har gått ut från de lefvande människorna fram till problemen.

Strandtistlar.

SYSTER SOFI VANDRADE PUSTande uppför trapporna till Minas husmodersskola.

— Jojo, sade hon, vänd till en liten tunn människa som kilade om henne, för somliga går det lätt uppför.

— Förlåt mig, sade den andra, artigt, men utan att stanna, förlåt att jag springer om så här. Men se jag skall på sammanträdet efter middan.

— Ja, det skall jag med, sade syster Sofi.

Rummet innanför tamburen, dit husmodersskolans gäster först kommo in, var ett stort hörnrum med ofantliga fönster, hvilka gåfvo rummet ett kallt utseende. Den höga träpanelen i en frusen blågrön färg bidrog att föröka detta intryck, och det hjälpte icke mycket, att gardinerna och pinnmöblerna voro apelsingula. Det var här man skulle hålla sammanträde.

Rummet innanför var matsalen, hållen i rödt. I ett hörn satt vid ett ensamt bord en ung man af mildt och socialt utseende, och framför honom med armbågarna öfver en stolsrygg stod Mina själf och var mycket treflig i röd och hvit bomullsklänning med hvit snibb på sitt blonda hår.

Hon afbröt sig midt i ett samtal för att snabbt granska ett fat, som en liten elev just bar fram. I luckan ut till köket syntes ett litet eldrödt ansikte med vakna spelande ögon, hvilka iakttogo den verkan åsynen af fatet hade på "fröken". Då hon såg att det var godt, försvann den lilla sluga eleven ut igen till sina grytor.

— Nu fick han väl så han teg, sade hon till sin kamrat.

— Han tiger aldrig, svarade denna kort.

— Jag är principiellt emot sluten vård, förstår fröken, sade nu den sociale herrn och tog en massa oxbringa.

— Det var besynnerligt, sade Mina litet förvirrad. Själf hade hon öfvergått till principen sluten vård, blott emedan denne unge man framför henne lefde af att bygga ålderdomshem och barnhem.

— Det där är lika roligt för dem, som att tala om solnedgångar och Levertins dikter, anmärkte syster Sofi till sin bordskamrat. Det är likadant hvarje dag, fast det inte angår mig.

— Jojo, sluten vård kan ha sina fördelar, sade bistert en af syster Sofis bordskamrater, en medelålders dam med slätstruket hår, som fullkomligt liknade det nyskurade trägolfvet i färgen.

— Hurudan är maten? frågade syster Sofi.

— Sjömansbiff, sade med en djup suck den person, som gått om syster Sofi i trappan.

— Hvarför suckar fröken Lind så tungt öfver den?

— Jo, för att fröken Portman — hon visade på henne med det slätkammade håret, sade att oxbringan var så mager och bra. Men när jag beställde, så var den slut.

Hennes ton var så bedröflig, att husmodern själf blef uppmärksam, hon slet sig från den sociale herrn och kom fram till gruppen.

— Vet fröken, sade hon, sjömansbiffen är lika god, och vill fröken ha vegetariskt så går det an.

— Ack, det gör detsamma hvad jag får, svarade fröken Lind, men det var nu bara det, att jag beställde lika tidigt som herr, herr — —

— Arkitekt Steiner, svarade Mina hastigt och ställde sig mellan honom och damerna, han — han beställde per telefon —.

— Ja, jag är inte bortskämd, som varit inackorderad i Stockholm i sjutton år, svarade fröken Lind och såg med trötta röda ögon på husmodern. Och jag vet, att jag får gå i grafven utan att någonsin ha bestämt min middag själf, såvida inte det här Hemmet för själfförsörjande verkligen blir något af.

— Det är ju det, arkitekten skall bygga, svarade Mina lätt förebrående.

— Hvar är husmodern? hördes i detsamma en röst i tamburen, och man skymtade en stor korpulent dam i svart siden, som satt spändt som på en uppslagen paraply.

— Hvad önskas? frågade husmodern artigt.

— Jo, vi har läst om den här skolan i Stockholms Dagblad, och så tyckte vi, att vi gärna kunde titta upp ett tag och se hur här är.

— Vi intresserar oss så mycket för att unga flickor uppfostras husligt, sade bakom den tjocka en yngre dam, som var blek och med slappt hull, men hade ett regelbundet ansikte.

— Reflekterar damerna på att äta här?

De besökande drogo på munnen.

— Äta på hushållsskola, hvem tar fröken oss för, fröken ser bra ung ut, sköter fröken alltsamman?

— Ja, mamma minns väl, att det stod i Stockholms Dagblad om den unga blonda husmodern, är det här matsalen?

De togo ett par steg framåt, men husmodern vek icke genast ur dörren.

— Törs jag inte be damerna vänta ett ögonblick, gästerna har inte slutat middagen än.

De främmande sågo på hvarandra.

— Vet fröken, sade den äldsta, det har vi knappast tid eller lust med, är det inte öfverdrifven grannlagenhet?

Mina vek tyst undan, och de andra stego på.

I matsalen höll man just på med nyponsoppa och citronkräm öfver lag. Ordväxlingen hade icke undgått någon, men de båda damernas inträde passerade till synes fullkomligt obemärkt. Samtalet fortgick som förut, och om någon såg flyktigt upp var det som om hon tittat ut i tomma rummet.

Syster Sofi var dock inte fullt så diskret som de andra, hon betraktade med intresse de båda damerna, som genast riktade sina lorgnetter mot henne.

Det slog henne, att det ingalunda var rummet, möblerna eller dukningen som de besökande granskade, det var matgästerna, som intresserade dem.

— Gamla mamseller, tänkte de naturligtvis, ack ja, själfförsörjande, kanske rösträttskvinnor.

Det var lustigt att se dessa typer och tänka sig deras lif och veta, att man själf som hustru och mor genomlefvat fröjder och lidanden, hvarom dessa stackars torra varelser icke ens drömde, jo, kanske drömde.

— Är det inte rysligt synd om dem, mamma, hviskade den yngre.

Fröken Portman hade hört frågan, och hon reste sig ögonblickligen.

— Har inte husmodern någon plats där vi kan vara ostörda? frågade hon.

— Så konstigt folk kan bära sig åt, sade den äldre frun, då hon plötsligt befann sig ensam i rummet, betraktad endast af några små hushållselever genom luckan, vi kunde ju kommit hit för att understödja. Då går vi då.

— Men mamma, vi skulle ju egentligen höra efter —

— Nej, härifrån tar jag inte tjänare, vi får gå till Hemmens platsförmedling igen.

— Jag var där i går, mamma, sade den unga med en djup suck.

I dörren mötte hon Helga, åtföljd af en ung grann flicka.

— Nej, se Helga, utropade hon, god dag, Helga, äter du här, vi tycker här är inge trefligt.

— Så tråkigt, sade Helga, det är min kusin som sköter skolan.

I yttre rummet voro syster Sofi, fröken Lind, fröken Portman och ett par andra damer samlade. Just som Helga Wisbeck trädde in genom den ena dörren, kom genom den andra Mina och arkitekt Steiner.

Man hälsade, och Helga presenterade sitt sällskap: detta är fru Magda Wisbeck, min svägerska, hon är invald i kommittén i egenskap af blifvande jurist.

Med uppsynen af en, som aldrig ett ögonblick tänker på att behålla dem i minne, åhörde Magda namnen, men då turen kom till syster Sofi, tändes en blink i hennes blå ögon:

— O, utropade hon, det var ni som —

— Jaja, afbröt syster Sofi och förde Magda litet åt sidan, det v a r jag, som skref till Hans, när ni gifte er, men skrik inte så.

— Det var ett så förtjusande bref, sade Magda med mera dämpad röst, och så vackra blommor. Jag har frågat Helga så mycket om er, bättrade hon på litet.

— Och doktorn har väl sagt, att jag var lika förtjusande själf, sade syster Sofi. Nu börjas det.

Helga öppnade kommittésammanträdet, diskussionen gällde närmast tomten för byggandet af ett de själfförsörjandes egna hem.

Arkitekten begärde genast ordet och talade så länge och så förnuftigt, att alla andra kommo af sig, men Mina stod i dörren och strålade.

— Kors i alla dar, och jag som har tyckt att han såg så blyg ut, hviskade fröken Portman.

När sammanträdet var slut, hade allting blifvit som arkitekten ville.

Mina gick fram och hviskade något till Helga, som nickade.

— Husmodern bjuder hela kommittén på kaffe inne i sitt rum, sade hon.

För hudens vård och ansiktets skönhet
CRÈME SIMON
J. SIMON, PARIS.
Enda skönhetsmedel som icke irriterar huden.

K. ANDERSON
Förlofningsringar.
Extra nya modeller.
Praktkatalog, ringmålt gratis.
KUNGL. HOFJUVELERARE.
JAKOBSTORG 1. REGERINGSG. 19—21.

— Inte alls dumt, sade syster Sofi och såg på arkitekten.

Mina hade ett vackert rum inåt gården. Den hvitlackerade möbeln var Gripsholmsmodell och klädd med konstväfnad. Servisen var gammal, och det var icke som hos de flesta gästerna en liten tallruska som representerade naturen, ty midt på bordet stod en vid skål, frikostigt fylld med krysantemum. Gästerna betraktade allt detta en smula förvånade, de voro så ovana vid annat än knapphet hos de självförsörjande, att det aldrig föll dem in att det kunde vara annorlunda. Brasan var tänd och interiören var synnerligen inbjudande.

— Ser fröken så bra det var, sade arkitekten till värdinnan, att jag höll på att ert rum skulle bli 5×6!

— Seså, sade syster Sofi till Magda, träd fram, fru Wisbeck, ni, som är enda frun, skall väl ta socker först, kan jag tro.

— Borde inte enda herrn göra det? frågade Magda.

Men Mina hade redan bjudit fröken Portman.

— Tackar ödmjukast, sade fröken Portman, tänk de där otäcka gifta kvinnorna, så likt dem.

— Kära fröken Portman, sade Helga, som ingenting visste om det nyss timade uppträdet, våra mödrar var väl alla gifta kvinnor.

— Hur vet ni det? svarade hon och såg misstänksamt på Helga. Ja, i alla fall, så hatar jag dem.

— Utan urskillning? frågade syster Sofi intresserad. Det är ju fullkomligt oresonligt.

— Ja, det är väl det, sade fröken Portman dystert.

— Var så snälla och tag kakor, arkitekten får inga annars, för han måste gå, bad Mina, och när hon kom tillbaka med korgen efter att ha försett honom, tillade hon: man måste ju medge, att de där två exemplaren, som var här i dag, verkade just inte vidare tilltalande.

— Ja, se det är just den typen jag afskyr, sade fröken Portman lättad. Såg ni deras högfärdiga blickar bakom lorgnetten, när de trängt sig in i matsalen? De föraktar alla utom sin egen krets.

— Alldeles som vi, sade syster Sofi.

— Må vara, medgaf fröken Portman, men det klär dem sämre.

— Hvarför det? frågade arkitekten med munnen full af korintkaka.

— Jo, det skall jag säga er. För att vi arbetar i alla fall för dem eller för deras döttrar, rättare, fast vi inte älskar dem. Men de bara håller emot, de är den feta, tunga, döda massan.

Syster Sofi tog en kaka från korgen och doppade belåtet.

— Kvinnorna har dock en surdeg i sin midt och det är vi, svarade hon. Med det permanent ogifta ståndet kom missnöjet i världen.

— Jag förstår mycket väl den där vitsen med surdegen, svarade fröken Portman buttert. För resten, utropade hon, så snart kretsen blifvit lugn igen efter arkitektens bråda afskedstagande, är jag stolt öfver att vara permanent ogift och permanent missnöjd. Ty märk väl, vi ogifta är de enda, som vågat protestera mot det förtryck under hvilket de gifta kvinnorna suckar i äktenskapet.

— Hvilket förtryck? frågade Magda, som hade mycket roligt åt diskussionen. Hon var så nygift att viktigheten ännu icke gått af henne, men här fann hon plötsligt att hon tillhörde ett stånd som långt ifrån att betraktas med tillbörlig vördnad ansågs utomstående och fientligt.

Fröken Portman vände sina hvassa bruna ögon mot den unga kvinnans friska, lyckliga ansikte.

— Det är kanske lyckligast för fru Wisbeck, att hon inte begriper, sade hon. Ja, se på mig, jag som gudilof inte varit gift, jag vet ändå hvad det innebär för en förnedring för kvinnan.

Magda såg vädjande på Helga. En stark rodnad hade stigit upp i hennes ansikte, hon var ond.

— Jag tror ni är tokiga, sade hon. Är det nu någon förnedring att vara gift? Jag tänker snart försörja mig själf, fråga Helga.

— Ni kanske aldrig har läst jaktstadgan ens? frågade fröken Portman stridslystet.

— Hvad för något?

— Hon menar giftermålsbalken, smålog syster Sofi.

— Min gud, sade fröken Portman, hon bär alla träldomens utmärkande kännetecken och hon vet inte af dem ens! Vet ni inte af att er man äger bestämma öfver er vistelseort, att ni inte kan begynna en verksamhet eller skrifva under ett kontrakt utan hans samtycke, att — att —

— Ja, men inte i verkligheten, sade Magda. Förresten, kära fröken Portman, Helga vet att jag också är feminist, låt oss inte gräla, det tjänar ju ingenting till.

— Å man har väl ett mål, sade Ida Portman dämpadt.

— Ja visst, sade syster Sofi, hvem har inte det, men för det kan man väl få dricka kaffe i fred. Jag för min del hoppas ännu, att jag en gång skall kunna förmå mig att skrifva upp mina utgifter. Under daglig sträfvan mot detta mål afvaktar jag slutet.

— Har ni inte hunnit lära er det vid era år, så lär ni det aldrig, sade plötsligt den hittills tysta fröken Lind sakkunnigt.

— Nå då består jag mig till och med med ett oupphinneligt mål, log syster Sofi förnöjdt, och jag undgår att framme vid målet förkrossas af all uppnådd lyckas intighet.

— Vet ni hvad, sade Ida Portman förtviflad, ni äcklar mig. Det är som man hörde en fru ur societeten. Finns det då ingenting, vill ni inte ha rösträtt?

— Jo, tack, gärna det.

— Det är rysligt att höra er.

— En påtår, sade värdinnan och såg bekymrad på Helga, som tyst och halft leende åhörde trätan utan att bry sig om att göra slut på den. Det är nykokt.

— Påtåren, sade syster Sofi, är den ändliga människans försök att utsträcka njutningen öfver dess egen gräns. Jag känner följderna och aktar mig.

Men alla de andra drucko.

— Kakorna har verkligen försvunnit, sade Helga och tog den sista.

— Snabbt och spårlöst som en barnafader, tillade syster Sofi. Kära fröken Portman, hvad ni ser förbi ut.

Den stackars Ida Portman var verkligen grå och gropig som knäckebröd i ansiktet.

— Jag får visst lof att gå nu, sade hon, jag skall på ett styrelsesammanträde till.

— Ring återbud, sade Helga.

— Nej, det är jag för trött till. Tänk hvad det skulle vara ljufligt med sex månaders fängelse för hädelse mot Gud. Jag längtar så till Ystad, men ingen åtalar mig, jag har haft otur hela mitt lif.

— Så stor är antagligen orättvisan, svarade syster Sofi medlidsamt, att ni aldrig skulle komma till Ystad. Man skickade er till Norrköping, och det väcker så tråkiga idéförbindelser.

— Jaså, ni tror, att jag skulle hålla mig för god att sitta i samma fängelse som mina olyckliga medsystrar, som blifvit männens offer, men det misstar ni er på, jag skulle tvärtom anse det som en heder. Ida Portman såg utmanande rundt omkring sig.

— Nå, sade Helga vänligt, hvarför gör ni inte heller något för dem, medan ni är i frihet?

— Jag har redan en gång hållit ett föredrag, svarade Ida dröjande, där jag häftigt angrep männen för att de håller kvinnorna i förnedring.

— Hade det någon som helst effekt utöfver de anonyma brefven? frågade syster Sofi.

— Hvad vet ni om dem?

Ida Portman såg helt förvånad ut, ty hon hade förgäfves grubblat öfver brefvens ursprung, men emedan de voro så skamlösa, hade hon aldrig visat dem för någon.

— Inte ett dugg naturligtvis, jag bara log dem för gifna. Man arbetar inte förgäfves i tio år i det sociala.

— Det är en härlig sak med intressen, fortsatte syster Sofi, har inte doktorn något åt fröken Lind också, som druckit tre koppar kaffe och inte sagt ett ord.

Fröken Lind hoppade till, när hon hörde sitt namn nämnas, så att kaffekoppen skramlade i hennes hand.

— Om fröken Lind önskar, svarade Helga gladt.

— Jo, för all del, så gärna, mumlade den tillfrågade förvirrad, men jag har så liten tid, och så är jag inte alls begåfvad, och jag skulle dö, om jag skulle hålla föredrag, ifall det är sånt doktorn menar.

— Om ni menar med intressen att ha någon att vara snäll mot, så har väl alla människor någon, svarade Helga.

— Nej, inte jag!

— Nå då har jag ensamma, gamla och sjuka, som kan förbruka all godhet ni har och mera till.

— Jag tycker mera om barn, ifall doktorn inte har något emot det, svarade fröken Lind blygt. Det är något så förhoppningsfullt.

—Jo, jag tackar, sade Ida Portman.

— Och jag anser, jaha, fröken Lind fick plötsligt en viss myndighet öfver sig, att moderskapet är kvinnans största lycka och viktigaste bestämmelse. Skall kvinnan uträtta något i det allmänna, så skall det inte vara genom sitt missnöje, en blick på Ida Portman, utan genom sin moderlighet.

Ida Portman var redan framme hos husmodern för att skaka hand och gå, men nu vände hon sig mot moderlighetens förespråkerska.

— Ni vet inte hvad det är ni pratar om, sade hon. Det är ju ingen af er allesamman, som verkligen vet hvad det vill säga, att vara mor, så säg inte emot. Outsägliga lidanden betyder det, för själ och kropp, ett offer af de bästa årens kraft och af hvarje möjlighet att oaflåtligt ägna sin tid och sin kärlek åt ett arbete. Och sen till sist betyder det att se dem för hvilka offret gjordes, nicka och gå, när de blir stora nog till det, och dela med en annan det lif, för hvilket man gaf sitt eget. Därpå följer en ensamhet, som är dubbelt mera bitter än de barnlösas.

Medan Ida Portman talade på sitt vanliga hetsiga och vresiga vis, lät Helga blickarna glida öfver de närvarandes ansikten, och hon fann, att de tycktes lyssna, icke till hädelserna, som syntes dem likgiltiga, men till

Pellerins Växt-Margarin ersätter det finaste mejerismör.

den gamla grymma återväckta längtans rop i själen.

Men Ida Portman talade vidare. Ingen, nej ingen hade ännu gjort upp mannens och kvinnans bokslut rätt, emedan ingen velat, eller vågat sätta upp den rätta summan på kvinnans konto, och däraf den gränslösa orättvisan i evighet, och hon blef så upprörd när hon hållit på en stund, att blod och tårar sköto upp i hennes ögon, och rösten skälfde lika hårdt som hjärtat. Hon stod vid bordet och såg rakt in i väggen, medan hon talade, men slutligen märkte hon, att tystnaden omkring henne icke var af rätta slaget, och hon hejdade sig plötsligt förvirrad.

Då sade syster Sofi midt i tystnaden: Om ni hade rätt, fröken Portman, borde det ha blifvit något af oss, som icke är mödrar.

Ingen svarade. Efter ett par minuters kamp för att återvinna självbehärskningen vände sig fröken Portman till husmodern och sade stillsamt i en ton, som kom de närvarande att känna sig brottsliga: det var dumt ni bjöd mig, men det blir väl heller inte oftare. Nu har jag förstört trefnaden, men därför så går jag både från brasan och sällskapet. Spillt på duken har jag också, men förlåt mig, jag har lidit mycket.

Mina reste sig och följde gästen ut, när hon återkom, fann hon att de kvarvarande redan valt Ida Portman till samtalsämne. Fröken Lind fann henne onaturlig och förfärlig.

— Jag har hört, att hon i alla fall tog sig en fosterdotter själf, sade Mina.

— Ja, sade syster Sofi, och log litet, jag minns väl hur sjuk och nära döden hon var när det skedde.

Det blef tyst ett ögonblick.

— Jag hoppas i alla fall, sade fröken Lind, som ingenting förstått, att det inte är såna vi skall bli.

— Ack, var lugn, svarade syster Sofi, se på den nya kvinnan, representerad af våra unga damer här i kretsen, hon är så frigjord och självständig man kan önska, men hon hatar inte mannen hon, och har ingen ouppgjord räkning med honom. Hon vill väcka sina sofvande systrar, men inte med ett nyp utan med en kyss, hvilket gör henne mera omtyckt. Sådana gamla nummer som Portman och jag, vi är så sällsynta, så vi borde fridlysas som strandtisteln.

— Är inte taggarna det bästa skyddet? sade Magda impertinent.

Syster Sofi tittade ett ögonblick på den frågande, så gick hon öfver rummet bort till Magdas hörn och satte sig bredvid henne på en ledig plats.

— Min lilla fru, sade hon, jag har suttit och sett på hennes ansikte hela kvällen och jag skulle vilja veta, hvad det är för uppfattning hon egentligen har om Portman och mig och vår generation af ensamma gamla kvinnor? Vi är löjliga och frånstötande och dessutom värda en smula medlidande, inte sant, emedan vi blifvit tvungna till ensamhet? Har min lilla vän aldrig tänkt sig att vår ensamhet kunde vara ett ganska ståtligt offer åt ett ideal?

Magda fann sig icke nog snabbt för att dölja för den frågande, att detta var en alldeles okänd syn på saken.

Syster Sofi kastade en blick bort till de andra. Mina hade lämnat rummet, och den snälla, hyggliga Helga satt framåtböjd och lyssnade till den tystlåtna fröken Lind, som nu plötsligt börjat mala en lång, oafbruten ström af ord.

— Ni tänker förstås, sade hon, att det finns icke den gamla fröken, som glömmer att påminna, att hon är ogift af eget fritt beslut. Det vi är stolta öfver, det skrattar ni bara åt. Som t. ex. åt att Ida Portman aldrig gifte sig med fosterdotterns far, och föredrog att upprätta sig själf. Själf har jag visserligen icke valt ensamheten, om jag skall tala om det, men jag hade gjort det om det kommit på fråga, hellre än att gifta mig med en man, som icke motsvarade de kraf vår generation, när den var ung, ställde på männen. Sådana var vi. Gör det efter om ni kan.

— Jag tror inte, att vi unga har mycken lust att göra efter, svarade Magda öfverlägset. Vi har nog hört talas om det där, men vi har inte riktigt tålamod med dem, som isolerade sig i förnäm ensamhet, när de inte fann det högsta. Hvem är jag, att jag skall fordra det absoluta?

— Jaså, gör inte ni unga det?

— Vi unga, svarade Magda litet undervisande, vi tror, att det är ens plikt att ge sig in i lifvet, och offra det alla sin krafter. Vi tror, att vi får ta vår lilla anspråkslösa lott och lycka sådan den kan bli.

— Med eller utan kärlek?

— Den stora kärleken, svarade Magda, något bedragen af den frågandes höfligt intresserade ton, är icke absolut nödvändig, en god kvinna blir lycklig, om hon har dem, som behöfver henne och hör henne till. Och jag tror att vi med dessa åsikter får mindre anledning att ångra oss än ni, syster.

— Vi har inte ångrat oss, svarade syster Sofi, men om något kunde komma oss att ångra, så vore det att höra er tala, för hvilka vi gjorde vår gärning. Jaså, ni tog Hans, fru Magda, emedan ni ansåg det vara er plikt att icke undanhålla lifvet er person?

— Jag för min del älskade Hans, sade Magda.

— I så fall, svarade syster med återvunnen godmodighet, skryter ni ju bara. Nå, fröken Lind, vände hon sig till de andra, skall ni nu gå med mig, eller skall ni ha något att lefva för först?

— Fröken Lind behöfver väl inte gå redan, sade Helga vänligt, jag har just fått höra att hon spelar, säg, vill ni inte stanna och pröfva Minas piano?

Syster Sofi nickade och sade farväl, Magda följde henne ut. Förlåt mig, om jag sagt något dumt, måste hon säga i tamburen, det kände hon.

— Ja, men ser doktorn, fortsatte fröken Lind så snart hon blifvit ensam med Helga, hvad jag än gjorde, så kunde ingenting befria mig från ensamheten och min olidliga fruktan.

— Man skall inte försmå ett enkelt medel, innan man försökt det, sade Helga, men äfven om tomheten blefve alldeles densamma, får man tänka på att göra hvad man kan i alla fall, eller hur?

— Detta kan knappast doktorn förstå, sade fröken Lind, doktorn, som har ett sådant intressant arbete. Men mitt som är bara siffror och siffror, som nöter hjärnan — det lär vara riktigt rörande, har jag hört, att se de djupa spåren i siffermänniskors hjärnor — och som nätt och jämnt ger mig så att jag uppehåller lifvet, det är annat. Vet doktorn, när jag lagt mig om kvällarna, ligger jag först länge vaken och ser bara siffror och siffror i oändlighet. Men om jag skulle kunna jaga bort siffrorna någon gång, så är där bara bakom dem ett stort djupt svart mörker, som väntar mig. Jag måste ta tillbaka siffrorna för att inte bli ihjälskrämd. Hvad det var skönt att få tala om detta för en människa, som tar en på allvar. Ty, inte sant, doktorn, det är inte bara hysteri, som de säger där jag bor, när jag ligger och gråter af ångest om nätterna. Nog har jag väl rätt att ha en riktigt ärlig sorg? Utan att de behöfver reta mig för det.

— Kära fröken Lind, sade Helga, om jag kunde få er att förstå, att vår tid inte är en att vara olycklig i, här är så mycket annat.

Fröken Lind reste sig besviken.

— Nej, tack, sade hon torrt, då får det hellre vara.

ELIN WÄGNER.

September.

DÄR DEN GÖMDA STIG JAG
går
solig morgontimma,
mellan daggbestänkta snår
spindelväfvar glimma.

Liten klocka, blå och spröd,
blommar än vid renen,
och en rönnbärsklase röd
lyser klar från grenen.

O, hur skön och underbar
är september månad!
Återglans från sommardar,
fylld af vemodstrånad.

Susa, susa, björk och lind,
sucken, mörka alar!
Kylig sveper fram en vind,
tidigt solen dalar.

Vackra slända, lys och far
öfver spegelvatten!
Dina skira vingars par
falna snart i natten.

Stilla afton, silfverklar,
nejden månbegjuten,
o, jag ville hålla kvar
flyende minuten.

Men i glesnad björk och lind
och i mörka alar
susar saktelig en vind,
som om afsked talar.

STEFFEN.

Ärade kvartalsprenumeranter

uppmanas vänligen att utan dröjsmål förnya prenumerationen, så att intet afbrott i tidningens regelbundna expedition må uppstå. Vi erinra också om att oktoberkvartalets prenumeranter åtnjuta favören att erhålla

Iduns intressanta julnummer

gratis, hvilket också i år har att uppvisa bidrag af ett flertal af våra främsta författare.

KUNGL. HOFLEV.

40-årig erfarenhet som en af de förnämsta möbelfirmor i landet hafva

A. SELANDER & SÖNER,

GÖTEBORG & STOCKHOLM.

KONSTNÄRLIGT SKOLAD LEDNING.
BINDANDE GARANTI FÖR - - -
FÖRSTKLASSIGT ARBETE. - - -

För STOCKHOLM:
Särskild MÖBELARKITEKTBYRÅ
med profutställning, Birger Jarlsgat. 9.
Föreståndare: Sigge Almén.

Den som anskaffar möbler, utan kostnadsförslag från oss, går kanske miste om just det, som skulle passat honom bäst.

Deras bröllopsdag.

HAN GICK AF OCH AN PÅ DEN lilla sommarnöjesstationen. Det var en sådan underbart vacker dag. Rundtom brunno rönnarnes klasar i stark cinnober, svalorna sutto småpratande på en telefontråd och talade om den stundande söderresan, hundarna slogos på gräsmattan af ren lifslust. Om ett par minuter skulle det lilla, lustiga leksakståget komma framflämtande ur skogsbrynet, som en stor kålmask ur ett trädgårdsland. Det hela var så oändligt lustigt, och han småskrattade för sig själf åt alltsammans, medan han drog bloss på bloss ur en stor havanna.

Det var så sant — posten hade han ju glömt! Jovars, än hann han godt att springa upp i det lilla stationshuset och fråga efter bref.

Jo, där fanns ett. Det var till hans hustru. Han tog det i handen, och just då buktade tåget in till perrongen.

Tut! tjöt det lilla svarta lokomotivet ilsket, buff, buff! sade maskinen, och så bar det i väg till staden.

Brefvet! Skulle han bryta det? Det kom öfver honom en sådan lust att se, hvad det innehöll. Han hade nu allt sedan pojkåren en sådan inneboende maning att göra allt som var förbjudet. Det var ju inte rätt att bryta andras bref! Inte ens om man var den andras "målsman".

Han skrattade godt åt ordet "målsman". Tjaffs — de hade varit hvarandras kamrater, det var alltsammans, nu i tio år — först älskat hvarandra, som ungt folk gör, och sedan trifts så innerligt bra tillsamman.

Medan han så tänkte, bröt han mekaniskt brefvet. Ja, nu var det gjordt — han kunde så godt läsa det också då.

Det var lika trefligt och spännande som att snatta sylt i skafferiet under pojkåren.

Det var ett vanligt, tämligen intetsägande bref från en väninna. "Jag mår bra, hoppas du mår bra, och barnen" o. s. v.

Men hvad nu? "Och så får jag så mycket lyckönska dig till bröllopsdagen. Tio år ha ni ju varit gifta nu precis — tänk tio år."

Han lät brefvet falla i knäet och blickade ut genom fönstret.

Javisst — det var tioårsdagen af deras bröllopsdag. Ja, det hade han naturligtvis glömt. Och där hemma satt hans lilla rara hustru med händerna i knäet — annars brukade hon minsann icke sitta sysslolös — och tänkte: "Det har han naturligtvis glömt!"

Dessa tio långa år, hur hade de icke runnit hän! Tio år af arbete, af försakelse, af motgångar — tio år — och ännu samma historia! Försakelse, arbete, motgångar. Men en bild från dessa tio år var sig alltjämt lika — bilden af hans lilla, alltid lika lugna, lika smidiga, lika glada hustru.

Han mindes det första hemmet — det tarfliga konstnärshemmet på Kungsholmen. Två rum, afskilda från en större våning i ett nybyggdt hus, som skulle torkas ut. Där han fått sin reumatism. Tack! En träsäng, en schäslong, ett hopsättbart matbord, fyra trästolar och en mässingslampa — bröllopspresent. I de andra rummen i våningen bodde en tokig gammal käring och hennes sedeslösa dotter, som kom hem med karlar om nätterna. De brukade ofta slåss — käringen och dottern. Och i denna miljö införde han sin rara, oskyldiga, oerfarna lilla hustru — där bjöd han henne ett "hem". Gode gud — ett hem!

Ett fattighem. Han lyckades icke uppbringa sina inkomster till mer än hundrafemtio i månaden. Och det blef att lefva på strömming och sill och potatis och hafregröt och diversehandlareräkningar. Goda och glada vänner hade de ju, och mycket roligt hade de också haft — små tillställningar med en flaska billigt portvin eller hemmagjord glögg och gitarrspel och muntra historier. Men dessemellan stod alltid nöden för dörren och knackade på med sina hemska hvita knogar. Och det var att ljuga och låna och hanka sig fram och dra växlar på framtiden — framtiden, som lockade och ljög, den också.

Gubevars, han skulle bli en stor man — antingen en stor målare eller en stor författare. Hvilketdera var inte så viktigt, men stor skulle han bli och tjäna mycket, mycket pengar.

— Nästa arbete ska du se, Marie! De ha inte begripit sig på mig än. Men denna gången — åh, de skola få se, de skola få se!

Och Marie kysste honom och sade, att människorna voro dumma och orättvisa, som inte förstodo en sådan man — riktigt dumma och elaka.

Och så arbetade hon och sträfvade, ansträngde sig för att få det att gå ihop, lagade utsökta rätter af så godt som ingenting, och grät hon någon gång, så var det, när han icke var hemma. Men när han kom hem, mörk och uttröttad och förtviflad till döden, då sade hon, att det gick ju ingen nöd på dem — sin vinterkappa hade hon just vändt och snyggat upp, så den behöfde han inte bekymra sig för, till lilla Else hade hon gjort en klädning af sitt gamla sidenlif — var den inte snygg? — och om han var en snäll gosse, skulle han få ett glas portvin — farbror Frans hade just skickat upp ett par buteljer med lyckönskan till deras — bröllopsdag.

Då hade han observerat att hon icke bar sin guldbrosch, ett litet gediget, antikt konstverk, som hon ägt.

— Men Marie — — —

— Förlåt mig, Karl, jag menade icke illa, snyftade hon — men — den måste gå — vi hade ingen mat — och så — är det — ju — vår — bröllopsdag.

Då tog han henne i sina armar och kysste henne.

Åren gingo. De fingo bättre förtjänster. De fingo också flere barn. Förtjänsterna gingo lika fort som de kommo. Han hade drömt, att en gång kunna kläda sin hustru i vackra fina kläder, få se henne glad och förtjust spegla sig i trymån och smått förbryllad hviska:

— Men Karl — du är ändå bra oförståndig — vi ha inte råd med det.

Han höll på att brista i gråt, där han satt i järnvägskupén. De fingo aldrig råd med det. Skuld födde skuld, barnen behöfde sitt, han och hustrun fingo nöja sig med att komma i andra hand.

Han hade spelat på lotteri i vild förhoppning, att ödet — — — Men ödet var inte på deras sida. Och nu närmade de sig hösten.

Han såg ut genom kupéfönstret. Asparne stodo brunröda, lönnarnes blad blänkte som blekt guld, granarna stodo med röda kottar i topp, skatorna flögo från ek till ek och skrattade.

Han mindes en annan bröllopsdag. Han hade kommit ihåg den, märkligt nog. Han ville öfverraska sin hustru med en present — blommor, förstås, och så något annat. Men hvad? Han tittade i sin portmonnä: två kronor och tjugufem öre. Det var hans hela egendom, och nästa dag visste han inte hvar han skulle få pengar till mat ifrån. Han gick in i en damekiperingsaffär och köpte — ett par svarta silkesstrumpor. Kanske var det mest bomull i dem — annars kunde de ju inte vara så billiga.

Då han gaf dem åt sin stackars, ständigt försakande och ständigt lika hjältemodiga hustru, mindes han att han skämts — skämts som en pojke — och när han såg hennes glädje, hade han — gråtit.

Och nu var det höst.

Hvad hade hennes lif varit? Han hade velat bjuda henne ett lif i välgång och lycka — och han hade icke kunnat.

Tåget rusade in på stationen i staden. Han gick in i närmsta blomsterhandel, köpte en bukett rosor, lade in det brutna brefvet i densamma och skref på ett kort med stora bokstäfver det enda ordet: Förlåt!

Hon fick aldrig veta, hur mycket han menade med det.

THORGNY WALLBECK-HALLGREN.

Barnens dag.

STOCKHOLM BEhöfver Barnens dag liksom Barnens dag behöfver Stockholm. Samtidigt som de fattiga bland Stockholmsbarnen tack vare "farbror Eliassons" stora uppfinningsförmåga och energi hvarje höst få sig tillförsäkrade en ny vederkvickande sommarvistelse i skärgården erhåller Stockholm ett par verkliga festdagar, som rycker befolkningen med sig och gör ett angenämt afbrott i hvardagslifvet.

Klockan 10 på lördag förmiddag blåstes Barnens dag in af olika gossorkestrar, placerade i parker och på andra öppna platser, och som anförare tjänstgjorde några af våra teatrars mera populära skådespelare. Gatulifvet blef, ju längre dagen skred fram, allt lifligare, men allra lifligast rörde sig folkskarorna naturligtvis omkring och i Stadion, där festprogrammets många lysande hufvudnummer i tur och ordning upprullades för en skådelysten publik af bortåt 30- à 40,000 människor med konungen och drottningen i spetsen.

Och vackert och roligt var det alltsammans, kanske inte fullt så roligt ändå att de engelska polismännen denna gång i dragkampen togo en präktig revansch på sina svenska motståndare från 1912, fast de flesta nog voro förberedda på att de våras nederlag ej kunde undvikas vid det här tillfället.

Men så var det de 2,000 skolbarnens uppsläppande af lika många kulörta ballonger — en förtjusande syn i den vackra septemberdagen — gymnastikuppvisningar, de svenska landskapens revy, fotbollsmatchen af kända stockholmare, Axel Ringvall som menageriförevisare, japansk eldfest och mycket annat. Ja, Barnens dag var en i allo lyckad fest som hufvudstaden har heder af.

Kobb's Hongkong Thé
är den mest omtyckta thédryck.
Till salu i alla finare speceriaffärer.

IDUNS KOKBOK
AF
ELISABETH ÖSTMAN
är den bästa kokbok för det svenska hemmet. - - - - -
På mindre än 2 år har den utgått i öfver 25,000 ex. - Pris: Kr. 5:50 inb.

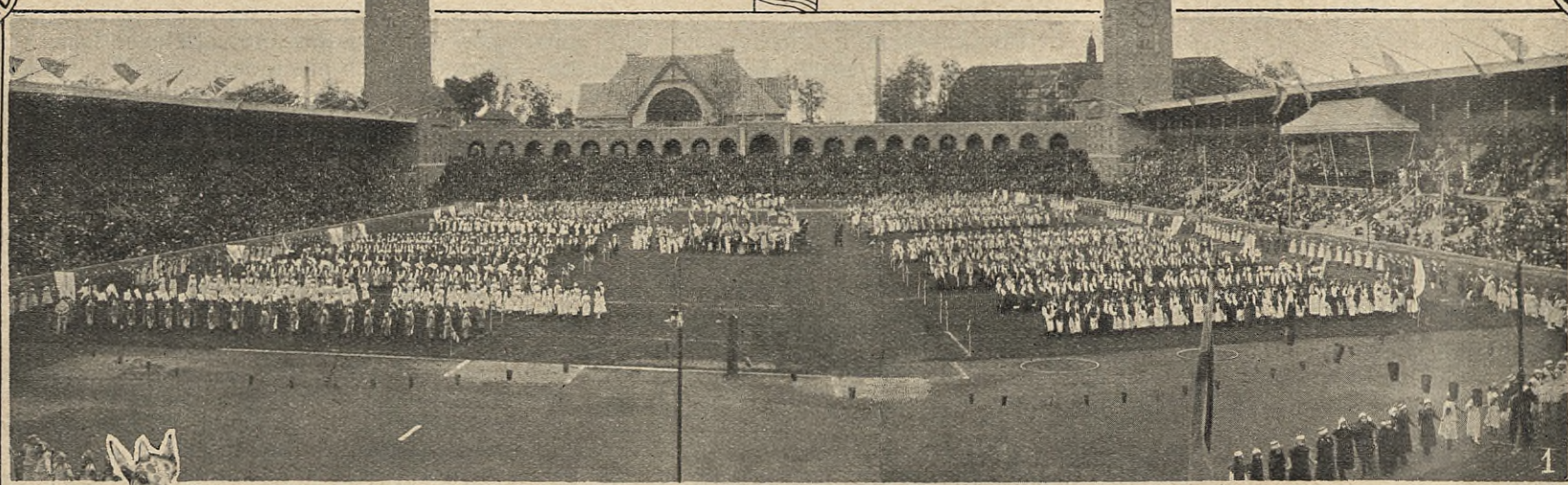

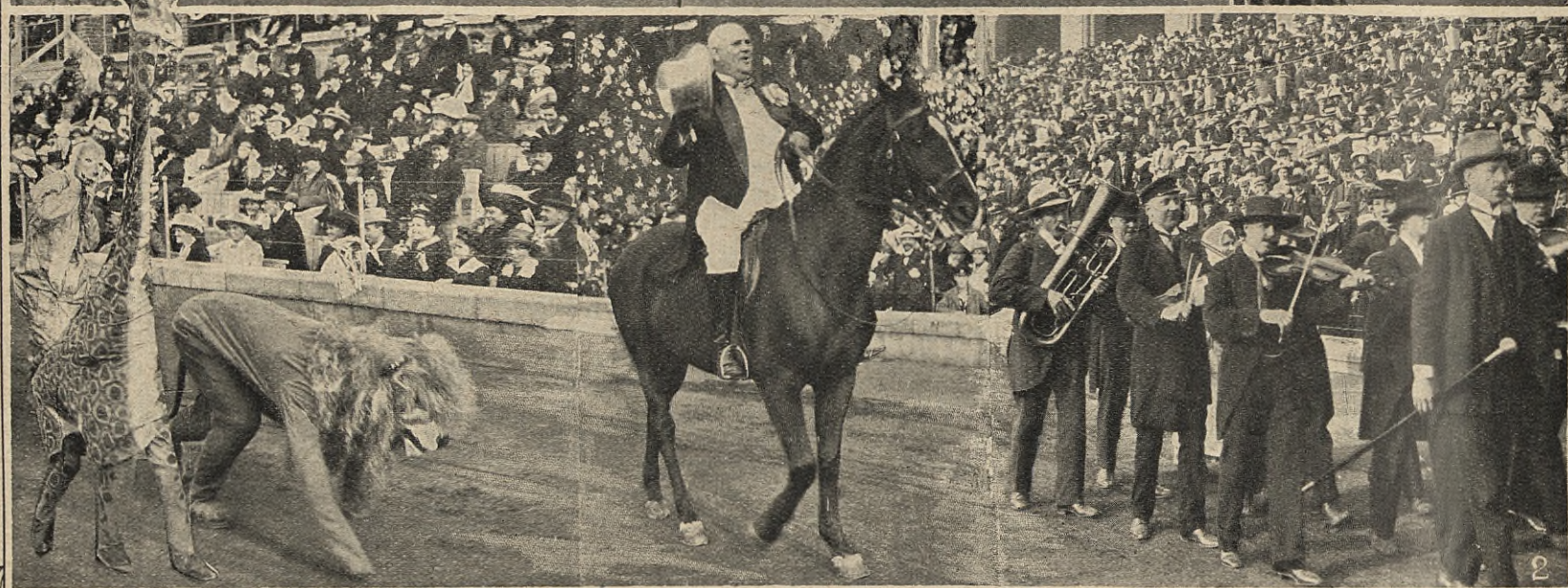

1. Svenska landskapens parad på Stadion. 2. Ringvall med Spiskrokskapellet tågar in i spelsen för sill menageri. 3 o. 4. Kända stockholmares fotfotbollslag. Fr. vänster: Red. Petterson (Kaifas), Öfverste Taube, dir. Löfvander, musikdir. Pinet, lektor Starbäck, direktör Hammar, red. af Klercker, skådespelare Ringvall, red. Bergwall, författaren Sandberg, d:r Guinchard, d:r Zelhræus.

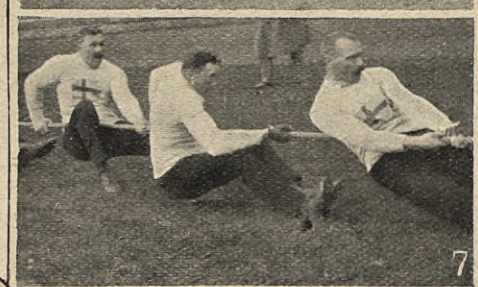

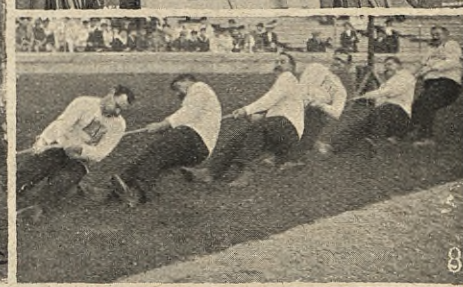

5. Svenska landskap: Dalarna. 6. Brandkårens lifräddningsscen. 7 (de svenska) och 8 (de engelska) polismännen i dragkamp. A. Blomberg och V. Lamm foto. 9. Den japanska eldfesten.

BILDER FRÅN BARNENS DAG I STOCKHOLM 20—21 SEPT. 1913.

UR VECKANS BILDERBOK.

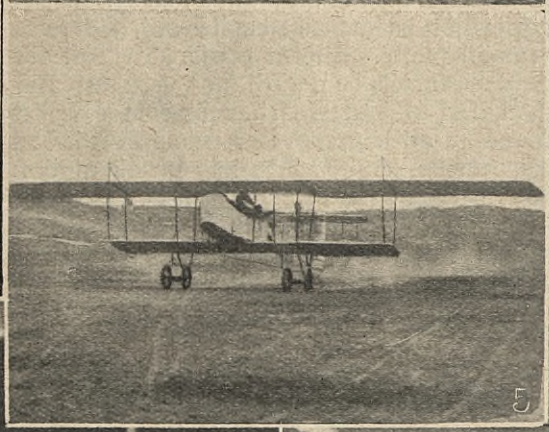

SVERIGES INDUSTRIFÖRBUND har en föreläsningsvecka den 22—27 september och i sammanhang därmed är en organisations- och kontorsutställning anordnad i det nyuppförda industripalatset vid Norra bantorget — en alltigenom välordnad och intresseväckande uppvisning af våra dagars kontorstekniska hjälpmedel. Där möta vi exempelvis den stora skrifmaskinsaffären Continentals utställning af skrifmaskiner, blankettskåp, bokhyllor, dikteringsmaskiner, häftmaskiner o. s. v. för att ej tala om den nyuppfunna papperskorgen Moloch, som till oigenkännlighet förvandlar allt papper, som kastas i dess gap. Iduns tryckeriaktiebolag utställer bl. a. sitt med rätta prisade kortsystem och vertikalsystem och Aktiebolaget Hadar Schmidt visar den underbara duplexadditionsmaskinen "Ellis", som samtidigt både skrifver och räknar — och kontrollerar sig själf. Vår bild 1 ger en totalvy af utställningen med Continentals afdelning i förgrunden, bild 2 framställer "Ellis"-maskinen och bild 3 papperskorgen Moloch (A. Blomberg foto.). Bild 4 är en Örebrobild, som en gammal örebroare haft vänligheten skicka oss. Han skrifver: det är det Örebro som om ett par dagar ej längre finnes och det som kommit, sida vid sida. Det gamla hörnhuset vid Storgatan—Olaigatan, som en gång för länge sedan bl. a. haft rang och heder af telegrafverkets lokal, och som sträcker sina anor bort till midten af 1700-talet, rifves nu ned, och det storartade s. k. Centralpalatset, som öfvertagit dess nummer åt Storgatan och sträcker sin hufvudfasad åt Olaigatan, står 1 okt. färdigt att mottaga sina hyresgäster. Bilderna 5 o. 6 framställa dels franske flygaren Chevilliard som kommit hit till Barnens dag, vid hans nedstigning ankomstdagen, dels Chevilliard (i midten) och kapten Sundstedt (till vänster) som varit den franske aviatens passagerare under hans flykt genom Sverige. Bild 7 visar den nyaftäckta Bjälbostenen i Östergötland. Dess inskrift lyder: Till minne af Birger Jarl reste Östergötlands kvinnor denna sten år 1913. Situationen återger grefvinnan Mörner å Herrborum föredragande en af henne författad dikt "Östgöta-kvinnornas tack till Birger Jarl". — J. E. Thorin foto.

Spalten om böckerna.

JAG HAR SAMVETSGRANT rannsakat mig för att få svar på frågan, om det ägde någon som helst nödvändighet att jag anmälde ett par dessa dagar föreliggande nya böcker af Lucie Lagerbielke.

Något nöje kan det icke bli tal om, ifall man som recensent betraktar det som enda nöje att få anbefalla goda, välskrifna, roande eller tankeeggande arbeten, nya värden, originella impulser. Ty här är stilen, rent språkligt sedt, högst ordinär och stundom pretentiöst banal, och innehållet är uppriktigt och kort sagdt, ett sammelsurium. Men fru Lagerbielke har genom åtminstone ett af sina föregående arbeten lyckats, hjälpt af reklamen, knyta ett visst intresse till sitt namn, och läsare af en af kvällstidningarna i Stockholm ha dessutom haft tillfälle göra hennes bekantskap genom en del artiklar, där framför allt högmod och självgodhet påkallat uppmärksamheten, men där den aggressiva hållningen likväl frambragte någon diskussion. Hon är alltså icke okänd för allmänheten och denna allmänhet har rätt att begära besked om hvad det nu gäller. Låtom oss då skänka henne den spaltbit henne tillkommer!

De nyss antydda böckerna äro romaner — om man så vill. Daniel — ett lifsöde, samt En sällsam upplefvelse. I bägge volymerna införas vi i en stor apparat af magnetism, personlighetens fördubbling, besatthet, lik som gå igen, ande och själ — hvilket man här ombedes att noga skilja på! — vidare Sanningen, det Högsta, ja, Gud. Som man ser, inga småsaker! Till själfva handlingarna höra mord, självmord, hämnd, blod och vansinne, samt naturligtvis en obeskrifligt ädel prostituerad flicka — detta gamla bravurnummer för all litteratur af femte klass, alltsedan Dumas och de store ryssarna visade oss, att också i en sådan flickas hjärta kunde bo mänskliga och goda egenskaper!... Med dessa rika ingredienser och en hel del till rör sig författarinnan helt naturligt, hvardagligt och familjärt. Granskar man hennes produkter ur en litterär synpunkt, finner man, att hennes gemyt är torrt, naivt självbelåtet. Ur allt det Sköna, Ädla och Sanna, som åberopas, susar oss ej till mötes den ringaste fläkt poesi — eller skönhet. Ur det upprörande och hemska, som skulle suggerera oss, med hjälptrupper af huggormar och spindlar, stora som knytnäfven (läs boken, den som inte tror mig!) meddela sig åt läsaren blott beklämning och vämjelse. Kanske skall en och annan finna historierna spännande och väl äro de det — men på samma sätt som Nick Carter-litteraturen är det. Vi ha ju bedt att få slippa denna. Skall nu det här vara bättre, därför att det framträder i en viss religiositets namn?!

Min sista anmärkning gäller förnämligast En sällsam upplefvelse. I Daniel förskonas vi från den gröfsta smaklösheten. Men därmed vill jag ingalunda prisa boken! Här triumfera i stället banalitet och ovederhäftighet, medan författarinnan från höga hästar angriper hit och dit och helt säkert ganska imaginära fiender. Dem hon räknar som sådana: vetenskapens förkämpar och tjänare, torde nämligen icke alls räkna med henne! Hon framträder, åtminstone för dessa två böckers vidkommnade, enbart som en själslifvets kloka gumma och med kvacksalfvarens hela svada; men hennes praktik torde här stå att finna endast bland de mest okritiska.

Min lifliga önskan är att vara rättvis, och jag måste ju, med en stor tidskrifts spalter till mitt förfogande, betrakta det som en första plikt. Af Lucie Lagerbielke (eller Vitus) hade jag före detta ingenting läst i bokform. Men på grund af ett par hörsagor hade jag nu hoppats finna, om ej kunnighet eller tankedjup, dock en god vilja, en flammande tro som ingaf respekt. Hvar vi möta sann religiositet, böja vi oss. Hvilken innerst sträfvande och växande människa måste ej söka den enda grundvalen där, om också icke alla tempel likna landets kyrkor!... Men mitt hopp angående Vitus ha de två föreliggande böckerna grundligt kommit på skam. De nödiga fraserna finnas väl, men hur oäkta, hur tomt klingande. En högröstad indignation mot oliktänkande, i hänförelsens ställe! Prosaisk, platt självförtjusning, där ett självförglömmande patos, om äfven okritiskt, likväl åtminstone kunde banat väg till våra hjärtan. Och det värsta af allt: koketteri med andliga värden — inte vackrare eller mer upplyftande än en gammal koketts grimaserande framför sin spegel!... Filosofer, präster eller psykiatrici må taga hand om Lucie Lagerbielkes produktion, om de ha lust; för min del vill jag endast ha sagdt: Låt oss i den goda smakens och det sunda förnuftets namn reagera mot denna olämpliga, sensationsgiriga trafik i dunkla spörsmål och i ideella begrepp!

*

Om man efter det föregående råkar öppna volymen Folk af August Grönberg, har August Grönberg allt skäl att prisa sig gynnad af turen. Man kommer in i en sval, redbar, rät och slät berättarton, och man finner sig väl. Men som en bok dessvärre icke endast är beroende af den bakgrund, mot hvilken man först började dess läsning, blir det inte så mycket mer af det. Redbarheten kvarstår visserligen, men den har parat sig med en sorts ovilja, eller kanske oförmåga, att göra någonting starkare af ämnet än det nätt och jämnt kräft. I ett godt uppslag kan till exempel hända, att själfva klimax, där historiens brytningspunkt skulle varit, glider oss oanmärkt förbi. Efteråt upptäcka vi, att där kunde ju funnits en del att taga vara på! Hur mycket vi af August Grönberg som novellist kunna ha att hoppas efter denna debut, kan jag emellertid ej inlåta mig på att afgöra. Boken säger ej så mycket, men den utesluter i alla fall icke möjligheter. —

Och härmed öfvergå vi till böckerna i bunden form. Först och främst då Daldikter och Vandringsvisor af Karl-Erik Forsslund.

Jag leds vid dagens larm och prat,
jag trifs ej i min tid,
dess torra bröd på gyllne fat,
dess gnat och glåpordsstrid.

Jag ville bli en bonde god,
en stilla såningsman.
Jag dugde ej. En rastlös flod
i mina ådror rann.

En jökelälf, en högfjällsflod
in i sitt brus mig spann,
och allt mitt höstligt tunga blod
af vårens oro brann.

Det spinner än, det brinner än,
det glöder och förtär
Så låt mig gå, ni såningsmän,
dit vind och vår mig bär!

Så låt mig komma, låt mig gå,
som bäst jag kan och vill,
och upp till tack ert fönster slå
åt vildmarkshållet till!

Jag har tillåtit mig detta långa citat, icke för att visa bokens bästa prof, utan emedan det ger en nyckel till diktaren själf. Till dagen med dess "larm och prat" hör han ej. En stilla bondes lif, som han drömt om, älskat och i Storgården kärleksfullt visat oss, dugde han till sist ej för. Det var ändå annat han ville. Åldras kunde han heller icke. Den som har i tankarna hans tidigare diktböcker, skall finna olikheten med den senaste ringa. Alltjämt är han yngling, om än "med gråa hår", och till en vandrares fria lif, till fjärran vidder, till den ännu fullkomligt obrutna naturen står hans innersta håg nu som förr. Så har han då gifvit sig själf fritt lopp, och för oss andra har det blifvit en ny, en vacker och inspirerad, om också kanske litet ojämn diktsamling.

Han har besjungit Dalarne, gamla gårdar och härbren, snö och storm öfver landet, vår och blomning, när den tiden kom. Han har sett, han har hört, han har omsusats af spelande vindar, och de ha ur hans sinne blåst bort damm, som lägrat sig. Så har det kring honom och hans diktning blifvit ren luft, naturlig hälsa och en i grunden obruten optimism. Men högst når han som poet, i mitt tycke, när han låter sig själf förintas och gå upp i kommande och vardande, i kosmiskt lif:

— — blir en bölja själf i bruset,
blir en låga snart förkolnad,
svinner som ett eko, bleknar
till en skuggrik rolös vålnad —
sist en gång mot gryningsljuset
hviskande i bäfvan: gif,
makt i djup och höjder, gif oss
högre, ständigt högre lif!

Allt som allt: ett icke så mångfaldigt rikt, icke heller märkligt fulländadt diktarlynne, men ett ärligt, varmt och utan poser. Sin egen plats har han, bland dem som verka i vår oroliga tid, och en af de lättast tillgängliga, resolut pekande bort från hvardagen och fåvitska omsorger, talande direkt till hvem som helst, villig att uppmuntra — och därmed vinnande många hjärtan.

Helt exklusiv kan man däremot kalla Jörgen Block, som nu för första gången framträder med Monologer. Han har ännu ingenting bakom sig, eller blott litet. Ungdomlig grubbelsjuka och ungdomlig vilja till att tro komma till synes i hans reflekterande lyrik. Versen är bra, man har ofta anledning stanna för fint formade strofer, goda sidor, behärskade, och burna af en sober och lugn hållning, som ej utesluter känsla. Han är en poet, därom är ingen fråga — och hvad det med tiden sedan blir, får man se!

Nils-Magnus Folcke, som äfvenledes presterar en diktsamling, Timmertallar och torrfuror, har själf i ett företal dragit försorg om, att icke kritiken skall sätta sig och profetera. Han ber oss gå varsamt i hans diktarskog och betrakta den endast som pojkårens dröm — för honom själf en gång blott ett minne af hans ungdom. Dylika ord afväpna naturligtvis, och man beslutar sig för att låta minnet gälla för hvad det är. Någon egen fysionomi visar icke den helt unge författaren ännu, och när den dagen randas, kommer han själf att öppna sina ynglingaårs biktbok, bläddra i den och åter sluta den, alldeles som vi, med ett mildt och vänligt leende för alla gossesinnens dröm och förhoppningsvärld.

MARIKA STJERNSTEDT.

*

En bok om Rembrandts färger.

DEN KÄNDE MUSEIMANNEN och konsthistorikern d:r John Kruse, utan tvifvel vårt lands främste Rembrandtkännare och Rembrandtforskare, har nyligen ifrån P. A. Norstedt och Söners förlag utgifvit ett märkligt specialverk: "Rembrandts

färger" om den store holländarens — en af alla länders och tiders djupaste måleriska stormästare — förhållande till färgernas värld. Detta var, som bekant, högst växlande och kompliceradt, och dess studium har också af författaren kräft ett långvarigt, träget och kärleksfullt arbete, hvars frukter nu föreläggas den konstintresserade allmänheten i detta verk. År 1893 afhölls i Amsterdam en internationell Rembrandt-utställning, som nästan kan sägas ha bildat epok i den jämförande Rembrandt-forskningen; från denna märkesutställning har d:r Kruse alltjämt fört sina iakttagelser vidare inför en mängd af mästarens taflor i skilda europeiska gallerier samt därefter uppbyggt sin framställning af hans färger i deras utveckling från ungdomsåren till ålderdomens dar. Det trots sin lärdom och grundlighet, tack vare författarens välkända stilkonst lika lättläsa som underhållande arbetet har från det framstående förlaget fått en ståtlig och fullvärdig utstyrsel; ett stort antal representativa Rembrandtsmålningar i omsorgsfull tontrycksreproduktion bildar en utmärkt exempelsamling till texten, och som försättsplansch följer en färgtrycksafbildning af vårt eget Nationalmuseums kostliga Rembrandtpärla, det ryktbara Claudius Civilis-fragmentet. Tryckt i en numrerad upplaga af endast 250 exemplar i imposant kvartformat, utgör den vackra volymen en lust för både handen, ögat och hjärtat, i ovanlig grad förtjänt att finna väg till hvarje veritabel bok- och konstälskares samling. Men, som sagdt, upplagan är begränsad, så det gäller att hålla sig framme!

J. N—G.

*

Från Lindblads förlag i Uppsala har i dagarna utkommit en ny katekesupplaga, försedd med ett antal illustrationer, utförda af den framstående konstnären, professor Olle Hjortzberg. Priset är endast 25 öre per ex. I ett förord till boken yttrar ärkebiskop J. A. Ekman bl. a.: "Boken varder till det bästa anbefalld, och man kan hoppas, att den vördnad för den kristliga kunskapen och den omsorg om den yttre formen, hvilka i densamma fått ett uttryck, skola hafva ett välgörande inflytande på barnen."

*

På Hugo Gebers förlag har i dagarna utkommit "Gustaf IV Adolf och den europeiska krisen under Napoleon", af professor Sam Clason. Detta högintressanta arbete, ett nytt och viktigt bidrag till vår litteratur rörande Sveriges historia under 1800-talet, innehåller fyra uppsatser om Sveriges politik under den Napoleonska tidens väldiga krig. Genom den lättläsa form, i hvilken den framstående författaren framlagt resultatet af sina flitiga forskningar, vänder sig denna bok ej blott till fackmännen utan är i högsta grad förtjänt att tilldraga sig uppmärksamhet af alla som önska en djupare inblick i vårt fosterlands historia under en skickelsediger tid.

*

Vid den nyligen afhållna Sjukkassekongressen i Malmö höll med. d:r Einar Sjövall ett i hög grad fängslande föredrag om Barnförlamningen och dess bekämpande, hvilket efter kongressdeltagarnas uttalade önskan i utvidgad form nu utgifvits som broschyr, för att i massupplaga spridas till svenska folket, främst naturligtvis sjukkassefolket, som på förhand måste antagas ha lefvande intresse för kännedomen om de framsteg, som redan ernåtts i kampen mot den hemska sjukdomen. Författaren har tillmötesgått de uttalade önskemålen, sedan han förvissat sig om att framställningen verkligen hade en uppgift att fylla äfven som broschyr, och att en populär utredning, upptagande vetenskapens alla rön om sjukdomen och medlen mot densamma, saknades i vår bokmarknad samt emedan han insett att broschyrens massprid ning till de lager af befolkningen, där upplysning i ämnet är mest af nöden, kunde anses garanterad genom sjukkassorna. Priset på häftet är satt så lågt som 25 öre och det lämnas kommuner, sjukkassor och föreningar fraktfritt till 20 öre per ex. då minst 25 ex. rekvireras. Likvid insändes i postanvisning till A.-B. Framtidens Bokförlag, Malmö.

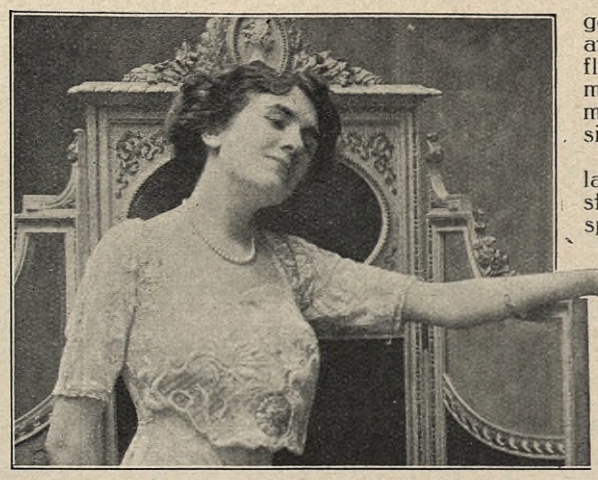

Graziella Pareto.

Från scenen och estraden.

EN TEATERFÖRFATTARE, SOM ÄR skald, har knappast existensberättigande numera. Besinna i hvilken prekär situation den arme mannen är försatt. Han förfogar öfver tankar och idéer — några mycket suspekta saker i vår tid, åtminstone då det gäller dramatik — och så klär han dem i poesiens dräkt och ger dem åt skådespelaren att bära fram. Men skådespelaren är inte van att bära ett så tyngande bagage, och publiken förstår inte hvad det är för besynnerliga föremål han sviktar under. Den stirrar dumt in på scenen och skådespelaren svarar på samma språk. Slutligen släpper han den obekväma dräkten och står fram i sin narrkåpa — och då känna sig både publiken och han åter hemmastadda, medan poesien ligger dräpt på marken.

Med ett ord: poesien kan icke lefva på scenen, skådespelaren förråder den åt publiken på samma sätt som Delila förrådde Simson åt filistéerna. Det är detta Sven Lange velat säga i sin tragikomedi "Simson och Delila"; men därtill har han fogat martyrhistorien om författaren Peter Krumbak, som själf står som en Simson bland filistéerna och har en hustru lika trolös som Delila.

Stycket torde kunna räknas till ett af de allra bästa, som finnas i nydansk dramatik. Figurteckningen är alltigenom af stort intresse, dialogen med sin blandning af besk ironi och fin, djup känsla klingar som lifvets eget språk och handlingen är starkt fängslande.

Intima teatern förtjänar varmt erkännande för att den tagit upp stycket — hvem vet om det annars nått Stockholmsscenen. Herr Cederborg, hvars egentliga fält är komiska karaktärsroller, har här fått en svår uppgift att brottas med, ty diktaren Peter Krumbak har visserligen åtskilligt af den drastiske bohemskalden i sin natur, men är på samma gång en så tragisk personlighet, att en skådespelare, som ej förmår att sant betona hans smärta, förrycker diktarens mening. Hr Cederborg redde sig emellertid förvånansvärdt bra, särskildt i den ypperliga andra akten. Hans ytliga hustru, ett skimrande litet kvinnoskal, spelades rutineradt af fröken Nelson — något öfver rutinen kräfver heller icke den rollen — den ryförvärfvade hr Hanson återgaf en grosshandlare på modet och väckte uppmärksamhet genom sin spetsiga repliksägning. Hrr Ståhl och Winge voro ypperliga i ett par biroller.

Fru Dirgis blef aldrig i tillfälle att få sjunga Donizettis Lucia för stockholmarne; i stället fanns en ny stjärna till hands, Graziella Pareto, en spansk näktergal, som ryckte in och räddade den genom olämpliga divakonster tilltrasslade situationen. Och publiken förlorade bestämdt icke på bytet, ty signora Pareto befanns äga en vacker och voluminös sopran och en sångkonst, som in i de minsta detaljer är afpassad efter den gamla italienska operastilen med dess pärlande koloraturpassager, dess arpeggier, staccati och smältande bel canto. Hon presterade med ett ord den mest fulländade sång, ytterligare adlad af föredragets okonstlade värme. Af de våra utmärkte sig särskildt hr Molin, hvars stora basbariton klingade med en osedvanlig styrka, och hrr Schweback och Svedelius. Tack vare en sådan röstensemble kan den föråldrade operan ännu höras med ett visst nöje.

Dramatiska teatern har med hänsyn till den ännu sommarvarma väderleken serverat en lättsmält fransk komedi "Kärleken rår" af Francis de Croisset, där det för ovanlighetens skull ej förekommer några otrogna hustrur eller lättfärdiga äkta män utan i stället en samling människor med en oerhörd massa pengar, ett försök till en oredlig affärskupp, som stäfjas af en ung man med godt hufvud, äregirighet och en ovanlig förmåga att läsa i andras kort, och en ung förtjusande flicka, som bemöter männen med hån, men slutar med att i sista aktens sista scen falla i den unge mannens armar och tillförsäkra honom inte blott sin person, utan också 400,000 francs i räntor.

Det hela är lagom spirituellt, lagom otroligt och lagom underhållande — ett mycket tempereradt stycke alltså. Men det verkligt uppfriskande är spelet. Hr Kåge utför den unge mannen med en fart, en manlig käckhet och naturlig rättframhet, som genast befäster honom i åskådarens sympati. Och fru Stina Hedberg synes vara i sitt esse som den unga flickan. Rollen är rik på skiftningar och den intagande skådespelerskan återger dem med fina grepp och all den kvinnliga charm, som strömmar ut från hennes väsen. För öfrigt äro att anteckna fru Håkanssons ömma och fina mormor — en bild af den åldrande kvinnan i hennes allra vackraste form — hrr Lambert, Palme, G. Hillberg, Norée och Browallius, hvilka hvar och en gjorde något bra af sina roller.

Vasateatern har hemfallit åt en ny fransk fars "Borgmästarinnan" af Maurice Hennequin, som lyser af sin upphofsmans hela förmåga att fläta en fyndig situationskedja och göra de vildaste galenskaper njutbara genom att skänka dem en spirituell motivering. Men när det roliga återigen, som många gånger förr, då den franska farsen skall tala från tiljan, är oupplösligt förenadt med all den ohöljda frivolitet, som en fransk farsör griper till, då han vill fånga sina åskådare, blir nöjet skrämmande genom sin simpelhet och den tomhetskänsla det efterlämnar. Publik och kritik tyckas numera ha enat sig om att gilla den skabrösaste scenprodukt, blott den är rolig. Men en stilla fråga: skall all skamkänsla numera anses öfverflödig, äro begreppen kysk, blygsam, anständig endast tomma ord, utnötta plagg, hvilkas begagnande gör själen löjlig? Betyder det ingenting för sederna, för karaktärens daning, för sinnenas renhet att stora skaror af människor, gamla och unga, afton efter afton få bevittna hur en ung förförisk kvinna i sinnesretande dräkter kastar sig om halsen på en åldring och på det mest oförblommerade sätt bjuder honom sin kropp, hvarefter hon om en stund blir sängkamrat med en annan, en yngre man och sedan i en följande akt, fångar ännu en tredje, hvilken hon inom några ögonblick också skänker sin gunst. Där lekes med otukt på scenen med samma sorglöshet som barnungar handskas med dynamit — och pengarna strömma in i kassan, och publiken tjuter af glädje och ingen lyfter en hand till protest. Vill man ännu mera? Vill man ha själfva parningsakten fram i rampljuset — är man icke nöjd med den sedernas förskämning, som redan tränger djupt in i samhällskroppen och till hvilken de många lättfärdiga teaterstyckena ej minst bidraga? Man behöfver sannerligen icke vara pryd för att ställa sig reserverad inför de utlösningar af könslig lusta, som utgöra en ej oväsentlig del af "Borgmästarinnans" galliska "kvickheter".

Erkännas måste att spelet går med en fart och ett sprudlande humör, som i någon mån söker öfverskyla farsens oblyga ton. Fru Winnerstrand kan lyckligtvis ej vara simpel, hela hennes intagande personlighet behåller sin förnäma grace och lekande skälmskhet äfven i de vanskligaste situationer, hon afväpnar och tvingar till beundran, därför att hon lyckas röra sig bland så mycken depravation och ändå verka obesudlad.

Herr Abert Ranft spelar fars på sitt kända oföränderliga sätt och har synbarligen lika roligt som publiken, hr Victor Lundberg kan aldrig vara tråkig och hr Byström är klassisk som en själfmedveten öfvervaktmästare.

*

Konserternas flod börjar redan stiga — nästan hvarje afton mäla affischerna om en eller annan musikföreteelse, som påkallar uppmärksamhet. Pianisten Ignaz Friedman var den första, som väckte lif i Musikaliska akademiens konsertflygel efter sommarhvilan. Han är en celeber tangentbedöfvare och nog en smula nonchalant, hvilket går så lätt att bli, då man som han står på mästerskapets tinnar och säkert vet att man inte kan ramla ned. Men vill man höra en bit Chopin eller en Liszt-rhapsodi tolkad på det rätta sättet, så är Friedman icke den som prutar af på de andliga värdena, utan ger fullt mått.

Efter Friedman följde violinisten Ilja Schkolnik, den unge intressante ryssen, som nu hunnit mera mognad och är mindre underbarn än förr. Han är naturligtvis romantiker och svärmare och allt annat sådant som är klädsamt för ett ungt musikaliskt geni — och hans spel har därför något alldeles särskildt tjusande.

ARIEL.

OFVANSTÅENDE FABRIKAT
finnas i rikhaltigaste sortiment till billigaste priser hos
A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan.

Hafre-Gryn och Hafre-Mjöl

Gyllenhamar

Gif barn den bästa näring och de växa upp till friska människor.

Gif vuxna den bästa näring och de förbli friska till sena ålderdomen.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FORSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 28 SEPT.—4 OKT. 1913.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; operasalad; mjölk; kaffe eller te med brun kaffekaka. Middag: Buljong med pastejer II; persiljespäckad lammstek med legymer och salader; svampsufflé med rördt smör; fyllda äpplen med vaniljsås.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; stekt sill med grädde och lök samt potatis; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Köttpudding med jordärtskockor och smält smör; äppelsoppa.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; kotletter af kalffärs med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Selleripuré med rostadt bröd; stufvad lake med potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling; ansjovisgratin; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Surstek med potatis; lingon och lök; lingonpäron med grädde.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; biffstek med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Brynt hvitkålssoppa med frikadeller; äppelkaka med mördeg.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; delikatesssill med potatis; ägg; kaffe eller te. Middag: Kall surstek (rester från onsdag) med potatispudding och salader; petits-chouxpudding.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckkorf med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Laxpudding med risgryn och smält smör; rabarbersoppa.

RECEPT:

Operasalad (f. 6 pers.). 1 hg. stekt kycklingkött (rester), 1/2 hg. oxtunga, 1 hg. blek selleri, 50 gr. tryffel, 1/2 burk sparrisknopp, 1 liten saltgurka i skifvor.

Äkta majonnäs: 1 äggula, 1/4 tsk. salt, cayenne, litet fransk senap, 1 dcl. fin matolja, 1/2 msk. dragonättika, 1/4 msk. citronsaft, 1/2 msk. kokande vatten.

Beredning: Köttet, tungan, selleriet och tryffeln skäras i smala, vackra strimlor och uppläggas, hvar för sig, i små högar till en krans på ett rundt serveringsfat. I midten lägges sparrisen, som skall vara väl afrunnen. Mellan sparrisen och de öfriga ingredienserna dekoreras med en bård af gurkskifvor. — Till majonnäsen röres äggulan med kryddorna senapen i 15 min. Oljan tillsättes därefter droppvis, omväxlande med ättikan och citronsaften; sist iröres det kokande vattnet. Den afsmakas och får stå på kallt ställe några tim. — Majonnäsen hälles i en ring omkring anrättningen. Serveras till smörgåsbordet.

Brun kaffekaka. 3 hela ägg, 3 hg. gul farin, 3 dcl. tjock, sur grädde, 1 hg. smält smör, 1 1/2 tsk. malen kanel, 1 1/2 tsk. malen ingefära, 8 fint stötta kardemummor, 1 tsk. stötta nejlikor, 1 liten tsk. bikarbonat, 4 hg. hvetemjöl.

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Äggen och sockret röras 20 min., därefter tillsättas den till hårdt skum slagna grädden, det smälta smöret, kryddorna, och sist det siktade mjölet väl blandadt med bikarbonaten. Massan hälles i smord och brödbeströdd brödform eller stekpanna, och kakan gräddas i ej för varm ugn omkr. 45 min.

Pastejer II (f. 6 pers.).

Pajdeg: 60 gr. kokt, kall potatis, 60 gr. fint smör, 60 gr. mjöl.

Fyllning: 10 gr. sötmandel, 10 gr. strösocker, 1 ägg, 1/2 msk. mjöl, 1 dcl. tunn grädde.

Till formarna: 1/2 msk. smör (10 gr.), 1/2 ägg till pensling.

Beredning: Potatisen skalas, rifves och väges. Smöret tvättas och arbetas hastigt med potatisen och mjölet till en jämn deg. — Till fyllningen skållas mandeln och drifves genom mandelkvarn, hvarefter den stötes med sockret och litet af grädden till en fin massa, som blandas med det uppvispade ägget, mjölet och resten af grädden. — Pastejformarna smörjas med smör. Degen kaflas ut till 1 1/2 mm. tjocklek, och med ett rundt mått uttagas kakor, hvarmed formarna beklädas. De fyllas till 3/4 med kräm, ett lock af degen lägges öfver och fasttryckes väl mot kanten. Resten af degen sporras ut i smala remsor, hvilka läggas i rutor öfver locket. Pastejerna ställas på plåt och gräddas i varm ugn utan underplåt. Då de äro halfgräddade, penslas de med det uppvispade ägget för att få vacker färg. När pastejerna äro väl gräddade, stjälpas de upp försiktigt, vändas, läggas på tårtpapper och serveras varma till buljong.

Svampsufflé (f. 6 pers.). 4 lit. färsk svamp: champinjoner, kantareller, smörsvamp eller 1 burk (1/2 lit.), 1 hg. smör, 80 gr. mjöl, 2 dcl. svampspad, 3 dcl. kokande mjölk, 5—6 ägg, salt, hvitpeppar.

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Svampen rensas, sköljes och förvälles tills den är mjuk. Den upphälles på sikt och får väl rinna af, hvarefter den skäres i tärningar och fräses i 30 gr. af smöret, tills det är klart, hvarefter svampen hälles upp. Smör och mjöl fräses 2 min., det kokande svampspadet och mjölken spädas på och såsen får koka 5 min. Den hälles upp i ett fat; när den svalnat, tillsättas äggulorna, en i sänder, och smeten röres 10 min. Svampen blandas i jämte kryddorna och de till hårdt skum slagna äggvitorna. Massan afsmakas, hälles i smord och brödbeströdd pajform och gräddas i ordinär ugnsvärme omkr. 45 min. Serveras genast den tagits ur ugnen som mellanrätt med rördt smör.

Fyllda äpplen (f. 6 pers.). 9 stora, vackra äpplen, 75 gr. smält smör, 1 dcl. finstötta skorpor, 1 dcl. strösocker (85 gr.).

Mandelmassa: 75 gr. sötmandel, 75 gr. florsocker, 1 liten äggvita.

Till pannan: 1 msk. smör (20 gr.).

Beredning: Mandelmassan beredes först. — Mandeln skållas, torkas i ugnen, drifves genom kvarn och stötes med sockret till en fin massa, äggvitan tillsättes och massan stötes, tills den är jämn och smidig. Äpplena sköljas, torkas, skalas jämnt, och kärnhusen borttages med blecktrör. Mandelmassan delas i nio delar, som rullas ut och fyllas i äpplena, hvilka därefter doppas i det smälta smöret och rullas i en blandning af skorporna och sockret. En liten långpanna smörjes med kallt smör, äpplena läggas däri, insättas i varm ugn och stekas vackert gulbruna och lösa. Uppläggas, då de äro kalla, på tårtskål med tårtpapper och serveras med vaniljsås.

Stufvad lake (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. lake, 1 msk. salt (15 gr.), (2—3 hackade syltlökar), 1 dcl. kokande vatten, 1/2 citron, 5 msk. smör (1 hg.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 1/2—1 dcl. godt, hvitt vin, 1 tsk. socker (5 gr.).

Beredning: När laken är slaktad, beströs den med salt och får ligga en stund. Den flås därefter som ål, fenorna klippas bort, och laken urtages försiktigt, hvarvid lefvern och rommen tillvaratagas. Den sköljes mycket väl, torkas, gnides med saltet och får ligga 1 tim., hvarefter den ånyo torkas och skäres i 5 cm. breda bitar tvärs öfver och dessa begjutas med saften af 1/2 citron. En kastrull belägges med hälften af smöret, fiskbitar läggas, tätt intill hvarandra, mjölet strös öfver, löken tillsättes, om så önskas, och resten af smöret lägges i flockar ofvanpå. Vattnet och grädden tillsättas försiktigt och fisken får sakta koka med tätt slutet lock 15—20 min. Den lägges upp på varm karott, såsen vispas upp, afsmakas med vin och socker och med lefvern och rommen, som sköljts, kokats i saltadt vatten och skurits i bitar, samt refflade citronskifvor.

Surstek (f. 12 pers.). 3 kg. innan- eller ytterlår, 2 msk. salt (30 gr.), 2 tsk. hvitpeppar, 1/2 tsk. stötta nejlikor.

Till lagen: 2 1/2 dcl. god ättika, 2 lit. godt svagdricka, 150 gr. strösocker, 15 kryddpepparkorn, 2 lagerblad, 2 rödlökar i skifvor.

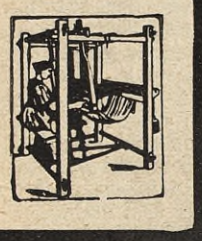

Köp Schweizer's Siden

Begär prof på våra nyheter i svart, hvitt och kulört: **Crepon, Faconnés, Chinés, Ottoman, Messaline, Mousseline** 120 cm. bredt från 95 öre metern, **Sammet** till klädningar och blusar. **Plysch** till jaketter och kåpor. Såväl som **blusar** och **rober med äkta Schweizerbroderier** i batist, ylle och siden.

Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger **direkt till privatpersoner portofritt och redan förtulladt till bostaden.**

Schweizer & Co., Luzern S 3 (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

Iduns ärade kvartalsprenumeranter

erinras härmed om vikten af att utan dröjsmål förnya prenumerationen för årets sista kvartal, för att därigenom undvika afbrott i tidningens regelbundna expedition. Samtidigt tillåta vi oss påpeka att det är så mycket nödvändigare att prenumerationen nu verkställes, som alla våra prenumeranter gratis erhålla

Iduns julnummer 1913,

hvars förträffliga litterära innehåll och konstnärliga utstyrsel ensamt äro värda prenumerationspriset.

Hushålls-utgifterna
kunna nedbringas
med **Gasens** tillhjälp.

Se gasverkets broschyr n:r 28, som erhålles gratis å gasverkets utställning.

Gasspisar visas och demonstreras å

Gasverkets Utställning,

Sthlmstel. 60 32. **Kungsgatan 54.** Rikstel. 28 93.

Stadion, Nobless
fin Smörkex.
AKTIEBOLAGET ÖREBRO KEXFABRIK.
Kungl. Hofleverantör.

Etabl. 1866.

Äkta Göteborgs-Knäckebröd.
Hygienkontrollant:
D:r G. Hjort af Ornäs.
Tel.: 11 & 929.

Alla som själfva vilja måla i hemmen och önska ett utomordentligt vackert och hållbart arbete böra använda emaljfärgen **Chinalack.** Arsenikfri enl. nya giftstadgan. Erhålles hos alla färghandlare.

Se till att Ni verkligen får Chinalack och tag ingen annan. Fabrikanter: **Dorch, Bäcksin & C:os A.-B.,** Göteborg och Stockholm.

Barnen taga lätt Vasens Laxérmarmelad på grund af dess behagliga smak. Pris 1 kr. pr ask. Finnes å alla apotek.

Annonsera i Idun!

Världsberömda.
SINGER C:o
SYMASKINS AKTIEBOLAG
Filialer
på alla större platser.

Mellin's Food
är bästa kraftnäring för svaga, klena barn i alla åldrar. Bok om barns uppfödning gratis och franko från Mellins Food Depöt, Malmö.

MAIZENA
Oumbärlig vid tillredning af gröt, puddingar, bakverk etc.
Bästa näringsmedel för barn och sjuka!
Säljes öfverallt i 1/4- och 1/2-kg. paketer.

Lejon Dantar och Strumpor.

PRIMA KVALITE! BÄSTA UTFÖRANDE!

HVARJE PAR STÄMPLADT
MED OFVANSTÅENDE VARUMÄRKE
FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE
SYBEHÖRS-MANUFAKTUR-& KORTVARUAFFÄRER.

Till stekning: 3 hg. späck, 4 msk. smör (80 gr.), 2 tsk. salt (10 gr.), 1 lit. kokande efterbuljong, 1/2 lit. gräddmjölk, 1 msk. soja.

Beredning: Köttet bultas väl med en fuktig köttklubba och ingnides med en blandning af saltet och de stötta kryddorna. Det lägges i en kruka och öfverhälles med en lag af ättikan, drickat, sockret, de hela kryddorna och löken allt väl sammanblandadt. Köttet får ligga däri 6—8 dagar och bör under tiden ofta vändas. Det upptages, afsköljes väl, torkas med en duk, späckas och bindes, så att det får vacker form. Smöret brynes i en järnkastrull, ej större än att köttet nätt och jämt rymmes däri. Steken lägges i och brynes väl på alla sidor, hvarefter den beströs med saltet. Spädes först med buljongen, därefter med den kokande mjölken tillsatt med sojan, och får steka 3 1/2—4 tim. Såsen serveras afredd tillsatt med grädde. Steken skäres, lägges upp på varmt fat, öfvergjutes med ett par matskedar sås, garneras med persilja och serveras med potatis, lingon och lök.

SVAR

(Forts.)

N:r 209. Enligt almanackan för det året var den 25 sept. 1874 en fredag. C. A. L.

N:r 210. Rådfråga läkare. Observatrice.

N:r 211. Då värdinnan är ensam dam vid bordet brukar hon alltid bjudas först. Intet hindrar henne att vara artig och »lägga för» hedersgästen, helst om denne är en äldre man. Observatrice.

N:r 212. Alldeles som Ni säger — värdinnan och hennes utsedde bordskavaljer gå sist till bordet, men gå efter måltidens slut först in i salongen för att där mottaga gästernas tack. Ja, värdinnan ger tecken till uppbrott. Observatrice.

— Värdinnan med sin kavaljer går först ut i matsalen och först ut i salongen. Men skulle bland gästerna också finnas damer bör mannen gå först med den förnämsta damen, så värdinnan med den förnämsta manliga gästen. Vid uppstigandet från bordet bör värdinnan först resa sig — alla vänta på tecken från henne. Nanny Fredrika.

N:r 213. Ansökan inlämnas till Kungl. Fångvårdsstyrelsen. Upplysningar med afseende å fordringar (kompetensvillkor), löneförmåner m. m. kan Ni begära skriftligen från »Kommissionären i Kungl. Fångvårdsstyrelsen», Stockholm. Vill Ni veta dennes namn, återfinnes detta vid hvarje års början i Post- och inrikes tidningar under kungörelser om lediga tjänster i fångvården. Observatrice.

N:r 214. Ett utmärkt sätt att förvara ägg är enligt följande recept. 1 lit. vattenglas och 9 lit. vatten blandas. Äggen ställas i ett kärl och blandningen slås öfver. Efter en vecka har den stadgat sig till gelé. Denna sats är för 20 tjog ägg. Dessa ägg kunna löskokas, men innan de kokas sticker man med en fin synål i båda ändar af ägget. Sissie Maxwell.

N:r 215. Här några adresser från goda pensioner. Kloster Chorin, Eberswalde; Töchterpensionatet Villa Rosa Hildesheimerstrasse 101, Hannover; Svenska referenser erhåller ni af Fru Alice Boo, Allm. tel. Södertörn 74. Fröken Sylvan, Marburg, Hessen, ansedd pension med mycket grundlig undervisning; Pastor Heyn, Greifswald ad. Ostsee. Fru Zesch, Neu Ziegelei, Königswusterhausen; Enkefru Gersie, Osnabruck. Fru Jonas, Kiedrichtal B, Eltville, Rhein. Skrif till dem och bed om prospekt och svenska referenser. Så vänder Ni er sedan till de uppgifna referenserna och kan på så sätt få veta hvad och hvem ni har att göra med. Sissie Maxwell.

— En utmärkt tysk pension är »Pension Claudi» i Celle, Hannover. Vorsteherin M. Krüger och E. Tereg. Observatrice.

N:r 216. Bokbinderi får läras i Stockholm hos Fröken Holmgren, Västmannagatan 61, 2 tr. och hos Bokb. Observatoriegatan 4. Observatrice.

N:r 217. Äro färgerna ej omtåliga kan ni tvätta mattorna på följande sätt. Bered en ljum tvållut af Sunlight (ej Sunlicht) tvål, tillsatt med litet salmiak. Häri doppar ni en svamp eller ylletrasa och gnider därmed mattan, tvättas efter med en annan svamp doppad i kallt vatten, och slutligen torkas med rena och torra handdukar. Endast en bit i sänder behandlas sålunda. Draperierna skulle jag vilja råda eder att skicka till en kemisk tvättanstalt (Örgryte), då de återfås som nya. Observatrice.

N:r 218. Rätt skarp konkurrens råder inom denna bransch. Annonsera — det ger nog bästa resultat. Observatrice.

— Ett bra sätt är att skrifva till »Köpmannaföreningens ombud» på förlitliga upplysningar. Sissie Maxwell. några platser, af honom finge ni till-

N:r 219. Om Ni tänker på egen hand lära Eder stenografi, bör Ni skaffa Eder O. N. Melins lärobok i förenklad snabbskrift eller Lärobok i stenografi för självfundervisning af Conrad Lundgren. Tillhandahålles genom platsens bokhandel. Observatrice.

N:r 220. Metallföremål kunna lödas på det enkla sätt att ett stycke stanniol utskäres, så stort som den för lödning afsedda ytan. Med en i upplöst salmiak doppad fjäder fuktas metallytorna, hopläggas med stanniolen emellan, hvarefter föremålet ställes på ett stycke glödgadt järn, så hett att stanniolen smältes. Då ytorna sedan kallna, sitta de fast tillsammans. Lödvatten för tenn beredes eljes af 1 del salmiak och 1 del kokande vatten samt sedan detta svalnat 1 del mättad lösning af zink i saltsyra. Observatrice.

N:r 221. Till ledning vid hönsskötsel rekommenderar undertecknad Sveriges Allm. Fjäderfäafvelsförenings tidskrift (2 kr. pr år). Den ger goda råd och upplysningar och är för hönsintresserade en verklig nöjestidning.

Här mina erfarenheter och rön samt råd med afseende på höns och hönsskötsel. Först och främst skaffa er till en början endast en ras. Ni slipper då att ha ett stort hönshus med olika afdelningar, hvilket är nödvändigt för bibehållandet af rasrenheten, om man har flera raser. Själf har jag endast vit leghorn, är mycket belåten med den och råder er därför att skaffa höns af denna ras. Dess enda olämplighet är möjligen vid kläckningstiden, emedan hönorna sällan bli »liggsjuka». Men hvad som förloras därvidlag vinnes ju i äggmängd. En ras, som emellertid är mycket »liggsjuk» är Rhode Island och går det ju att — såvida ni inte föredrager äggkläckningsmaskin — hålla en à två dylika hönor att lägga på ägg efter Hvit leghorn. Skaffa er till en början hönor kläckta i maj under åren 1911, 1912 och 1913. Hönorna böra lefva högst 3 år och måste därför för kontrollens skull »ringas» med celluloidringar. Sätt t. ex. ringarna på höger ben på 1911-års-, på vänster ben på 1912-års-hönor och låt 1913-års-hönorna förbli oringade. Till nästa år — t. ex. ruggningen — aflifvar ni de höger-ringade, ringar 1913-års-hönor på höger ben och låter 1914-års-hönorna vara oringade. Året därpå aflifvas de vänster-ringade o. s. v. För 20 höns behöfver ni endast en tupp.

Hönshuset skall vara rymligt, ljust och rent. Hönsen vilja ha mycken motion, om de skola värpa bra. Ni bör ha ett par fot högt med »hack» på golfvet, dels för att hönsen ej skola frysa om benen, för hvilket de äro mycket ömtåliga, dels för att bland »hacken» eller »ströet» blanda hafre och korn, så att hönsen när de äta få leta och »sprätta» efter födan. Vidare behöfves för cirka 20 höns en 4 à 5 värpreden. Ni kan köpa sådana eller själf göra dem af fyrkantiga trälådor, där botten sågas ur och ett rundt hål (ingången) göres på ena sidan. Inne i redet lägges strö. Sätt värplådorna utmed en vägg och ofvanför dem hönsens »pinnar». Dessa skola göras flata med runda kanter och ungefär 5 à 6 cm. breda. Håll pinnarna väl rena från smuts och spillning. Till hönshuset höra också några lådor med sand, aska (mot ohyra), groft krossad träkol (för matsmältningen), snäckskal och släckt kalk (för skalbildningen). Skaffa er så några mat- och dricksvattenhoar af bleck, t. ex. af Rosehilltypen.

Återstår så födan. För mycket och för litet skämmer alltid och att ge hönsen för mycken föda, så att de bli feta och tröga är lika illa som att svältföda dem. Först och främst skola hönsen alltid ha sina mål på bestämda tider och helst af samma skötare. Lämpligaste födan är hafre, kokta potatis, grönsaker, mjölk, blod, kokt fisk, kokt kött, rå fisk och fiskinkräm, hvetekli eller majs utrördt i vatten och mera dylikt. Naturligtvis skola de inte ha allt detta dagligen. Efter följande matordning

Skidtröjor (Sweaters)
för Barn och Vuxna.

Längd	50	55	60	65	70	75	80
Ärm cirka	40	41	44	48	56	60	60
Grå 1:ma	3.80	4.20	4.50	5.15	5.80	6.40	7.—
Hvita 1:ma	4.—	4.50	5.—	5.65	6.50	7.20	7.85

Dessa äro hufvudkvalitéerna; dessutom tillverkas såväl mörkare grå som ock kulörta melanger.

För barn mellan 2 och 6 år finnas på lager **lättare röda eller hvita tröjor.**

Läng	40	45	50
Pris	2.60	2.90	3.20

Se anmärkning i priskuranten, sid. 23, Damaskbyxor.

Skidmössor, grå, röda hvita. Olika storl.: 1.20, 1.40, 1.60.

Skidvantar, grå, röda, hvita. Olika storl.: 1.20, 1.35, 1.55, 1.75.

Velocipedstrumpor o. -damasker.

Mycket vackra, af allra bästa material, Kr. 3.40.
Moderna melanger.
Kan i flesta fall beställas efter kostymens färg.
Få ej förväxlas med imp. shoddyvaror.

Se i öfrigt priskuranten!

NYA TRIKÅFABRIKEN, VALDEMAR NIELSEN,
Etablerad 1891,
BRYGGAREGATAN 4, STOCKHOLM.

VARUMÄRKE. VARUMÄRKE.

Sydsvenska Kredit Aktiebolaget,
Drottninggat. 4, Stockholm,
Afdelningskontor: Götgatan 31.

Depositionsräkning 4 1/2 %.
Kapitalräkning 4 1/2 %.
Sparkasseräkning 4 %.

Sahlin's

Eslöf,
prisbelönta
Goss-, Flick- och Barnkläder.
Landets förnämsta fabrikat
för alla åldrar, till alla priser
hos ensamförsäljare på alla större platser
samt
Sahlins *Kungsgatan 45, Göteborg.*
Sahlins *Södergatan 12, Malmö.*

ELEKTRISKA DAMMSUGAREN
LUX
ÄR DEN ENDA SOM FÖRMÅR HÅLLA EDER VÅNING FRI FRÅN DAMM.
ENKEL OCH BILLIG I DRIFT.
SPARAR MATTOR OCH MÖBLER.
INFORDRA OFFERT.
A.-B. LUX, STOCKHOLM

F. PAULI's PUTSMEDEL

GIVER HASTIGT EN VARAKTIG OCH VACKER GLANS ÅT ALLA METALLER.

Mitt hjärta och mina nerver äro friska, tack vare att jag alltid druckit Kathreiner i stället för det giftiga bönkaffet.

Kathreiner säljes i alla speceriaffärer i paket à 45, 25 och 10 öre.

Vänd!

№ 33.

FRUKT
Skåp, Hyllor, Ställ, Korgar, Stegar, Fabriks- och Trappstegar, Trappstolar m. m.
I eget intresse bör Ni efterhöra pris fr.
Rönneådalens Aktiebolag,
Stockamöllan. Tel. 5.

Den vackraste hyn

har den som **dagligen** använder
Abecatvål.
Tillv. Fabriken Carl, Malmö Ö.
Rikst 445.

Lugna dej, pojke!
Det går på ett par minuter

när man har en
Husqvarna Symaskin.
Förmånliga afbetalningsvillkor.

Skall Ni köpa Skinngarnityr?

Skriv då genast efter vår nya ill. katalog över präktiga moderna skinnvaror, dam-, herr- & barnmössor, hattar, boor, muffar och hela garnityrer, pälsar etc. Ni gör en stor inbesparing genom att köpa direkt från oss. Sänd oss Eder adress på ett brevkort.

L. MATTSSON & Co., Malmö.

Prenumerera på Barngarderoben!

D:r H. CEDERBERGS medicinska

SASOL-TVÅL

för toaletten.

(med tillsats af 10 % SASOL), är den ideal-tvål, som man hittills förgäfves sökt framställa och som möjliggjorts först genom uppfinning af det öfverlägsna antiseptiska preparatet SASOL.

SASOL-tvålen är specielt egnad att aflägsna vanprydande hudåkommor såsom utslag, finnar, kvisslor, reformar, pormaskar, hudrodnad, fräknar, fnassel o. dyl., hvilka under fortsatt begagnande försvinna, så att huden blir ren och klar, hyn frisk och ungdomlig.

Säljes å apoteken och i välsorterade affärer å 50 öre.

Till platser där ännu ej återförsäljare finnas exp. gärna två proftvålar portofritt mot 1 kr.

SASOL användes å Allm. Barnhuset, Sabbatsberg, Statsmed. anst. bakteriolog. afd. m. fl. institutioner. Öfverlägset, ogiftigt, allsidigt användbart antiseptikum. Fl. à 2 kr. o. 1 kr.

Aktieb. Sasol

Gefle.

Axa yrkesserie. N:o 2.

Läkaren redo allt jämt måste vara
Hjälp till att gifva, då hjälp man begär;
Och någon tanke att själf sig få spara
Aldrig han ens för ett ögonblick när.
Nätter han offrar vid sjuklingens läger,
Dagen vid jäktande sysslor förflöt —
Styrka och hurtigt humör han dock äger,
Tack vare ***Axa hafregrynsgröt.***

Man känner lätt igen **Axa**-paketerna — när gröten är färdig kan man lika lätt smaka om det är **Axa.** Kokningstid 3 minuter efter det gröten kommit i kok.

Endast cirka 2 öre kostar en portion Axa Hafregröt om Ni köper **originalpaketer.**

Kungl. Hofleverantör

A.-B. Östlind & Almquist

Piano- & Orgelfabriker, Arvika.

Högsta utmärkelser å senare årens världsutställningar för

Flyglar - Pianinon - Orglar

i täflan med olika nationer.

20,700 instrum. i bruk. Begär prisk.

Göteborg, Kungsgatan 15. **Stockholm,** Drottninggat. 23.

Malmö, Baltzarsgatan 42.

Filialförest. i Stockholm: Musikdirektör **Carl Bohlin.**

ÖFVER 180,000 KR.

förtjänte Julstämnings agenter förra året.

En vaktmästare	förtjänte	c:a	1,100 kr.
En bokhållare	»	»	1,000 »
En månadskarl	»	»	700 »
En folkskollärare	»	»	700 »
En kontorsdam	»	»	400 »
En telefonist	»	»	350 »
En skolyngling	»	»	250 »

o. s. v.

Alla dessa arbetade endast på lediga stunder.

Julstämning köpes numera i så godt som hvarje hem. Det behöfs sålunda ingen vana vid agentur för samlande af abonnenter.

Tag en sax!

Klipp ur nedanstående kupong och ifyll den med namn och fullständig adress samt lägg den i ett frankeradt kuvert som adresseras till

Åhlén & Åkerlunds Förlag,

Julfidningsafdelningen, Göteborg.

Agenter i Stockholm kunna afhämta gratisprofver å afdelningskontoret

Drottninggatan 64.

Gratisrekvisition.

Undertecknad anhåller om agentvilkor och gratisprof af Edra julfidningar.

Namn .....

Bostad .....

Postadress .....

uppföder jag mina höns och med synnerligen tillfredsställande resultat. Värpningstabellen från den 1 okt. förra året till den 1 sept. i år visar i genomsnitt 250—300 ägg pr månad med sänkning till omkring 180 och 200 under februari och mars, med med omkring 340 ägg under maj och juni.

Kl. 7 f. m.: »Sörpa», som består af hvetekli eller majs utrördt i vatten, med tillsats af en knifsudd salt och om vintern hackade nässlor. De senare torkas under sommaren, förvällas när de skola användas i h e t t vatten, hackas och blandas i »sörpan».

Kl. 11 f. m.: Hafre, som blandas i »ströet».

Kl. 3 e. m.: »Rens», d. v. s. affall från köket, t. ex. kokt potatis, kött, fisk och dylikt samt grönsaker.

Kl. 6 e. m.: Korn, som blandas i »ströet».

Men vill man ha goda värphöns, måste man också ihågkomma, att hönsen ej äro maskiner utan lefvande, kännande varelser och måste behandlas såsom sådana. Med lock, pock och sparkar uppnås inga lysande resultat men än bättre genom vänlig och omsorgsfull omvårdnad. Inga-Greta.

N:r 222. Med nöje lämnas Stina de önskade adresserna. Schweiz, Waldheim, Bern, pension för unga flickor med undervisning i musik, sång, målning, språk. Sport. Fröknarna M. och F. Heiss. Pensionat Cyrano, Lausanne, Quai d'Ouchy; Mademoiselle L. Barrière. Pension »Choisy», Neuweville, Neuhôl; Madame Favre. Observatrice.

N:r 223. Henrik Wergeland var en norsk skald, född i Kristianssand 1808, död i Kristiania 1845. Utgaf flere tidskrifter i syfte att höja allmogens och arbetsklassens upplysning. Skref under sin ungdom under pseudonymen »Si ful Si fadda», en del farser, skisser m. m. Hans största och tillika det arbete han med särskild kärlek omfattade, var ett väldigt epos, »Skabelsen, mennesket og Messias». Erhöll 1839 af Carl Johan ett understöd af 200 speciedaler för att skrifva sina »fritt valda arbeten till allmogens upplysning», hvarför han af sina vänner fick tåla mycken smälek, blef kallad »hofpensionär» och liknande. Arbetade på att ur grundlagen få afskaffadt förbudet mot judars bosättning i Norge (se dikterna »Jöden» och »Jödinden»), hvarför tacksamma judar rest en minnesvård på hans graf på Vor frelsers begrafningsplats i Kristiania. Hvarje bokhandel ger anvisning på lämplig litteratur. Observatrice.

N:r 224. Bäst att rådfråga läkare. Vissa medel finnas, t. ex. en slags cigarillos o. d., men läkare måste efter undersökning afgöra om dylika medel medel kunna tillåtas, beroende på huruvida edert hjärta är starkt nog att tåla vid det. Ni kan rådfråga doktor Malmsten, Blasieholmstorg 9, Sthlm. Ett nytt medel mot astma uppgifves vara »Vixol». Expedieras från »Vixol», Limited, Merton Abbey, London S. V., 57. Bör dock ej anlitas utan läkares medgifvande. Observatrice.

— Liksom »Prenumerant» har jag sedan januari detta år lidit af svår luftrörskatarr med åtföljande astma och nervlidande i vänstra sidan. Jag vände mig då till doktor H. Kjerrulf, Odengatan 63, Stockholm, som med sin välgörande ordination förhjälpt mig från mina plågor. Råder därför »Prenumerant» att genast vända sig till doktor K. så är jag säker på, att äfven ni slipper den rysliga plåga astma förorsakar. 67-årig gammal dam.

N:r 225. All aktning för eder goda vilja — den kommer också att hjälpa igenom de flesta svårigheter. Själf har jag förmånen vara personligt bekant med en idealisk husmoder och maka som efter att ha tillbrakt åtskilliga af sin ungdoms år i en bank i en storstad, fick påtaga sig det stora ansvaret att sköta ett stort landthushåll. På den tiden funnos inga vare sig hushålls- eller landtbruksskolor, men den tidens husmödrar kunde ha mycket att lära denna generations. Försök att komma i ett verkligt godt hem på landet, en större herrgård eller dyl. och tillgodogör eder under ett års tid alla de råd och den undervisning en god och praktisk husmoder kan lämna. Därtill råder eder Observatrice.

— Hör eder för om icke en kurs vid Rimforsa landtbruksskola skulle vara lämplig. Peter skrifvare.

Mun och svalg äro säte
för de flesta smittoämnen!

Enligt uttalanden af mer än 10,000 läkare är

Formamint

ett effektivt skyddsmedel mot smitta af genom mun och svalg inträngande bakterier och tillika ett utomordentligt verksamt desinfektionsmedel mot mun- och halssjukdomar.

Formamint har starkt bakteriedödande egenskaper, aflägsnar dålig smak och obehaglig lukt samt rensar munhåla och svalg.

Formamint är ett särdeles behagligt medel för barn, som hafva svårt för att gurgla sig.

Formamint har en angenäm smak och är absolut oskadligt.

Formaminttabletter säljas på alla apotek i originalglas à 50 tabletter.

Prof och broschyrer, med utförliga upplysningar, sändas enhvar gratis och franko från

SANATOGENS GENERALAGENTUR

Afd. Formamint.

Kungsgatan 59, Stockholm.

LILJEHOLMENS

Stearinfabriks-Aktiebolag

Kungl. Hofleverantör

STOCKHOLM Sö.

Kronljus	Kanalljus
Stakljus	Grenljus
Lyktljus	Julgransljus
Altarljus	Cykelljus

Illuminationsljus

Pianoljus "Splendor"
i engelsk typ.

Endast superior och prima ljus äro stämplade
"LILJEHOLMEN"

FALU ÄTTIKA

är bäst.

Erhålles hos alla välsorterade Sperihandlare i riket.

Obs.! ordet FALUN på flaskorna.

"Gemlas" hopfällbara Reformbord

äro bäst — säljas mest.

Praktiska!

Solida!

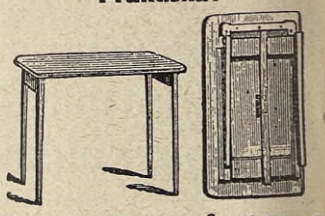

Böra ej saknas i något hem!

Tillverkas i flere olika modeller o. prislägen.

Erhålles i hvarje välsorterad leksak- och möbelaffär.

Gemla Fabriks A.-B., Diö.

Annonsera i Idun!

Inga täcken mer!

De stoppade, nästan lufttäta sängtäckena, som aldrig kunna tvättas, äro i högsta grad **ohygieniska.** Endast af gammal vana och obetänksamhet behåller man så **farliga** plagg.

Utbyt därför täckena mot

varma, porösa,
mjuka, arsenikfria,
tvättbara, billiga.

Svenskullsfiltar

af

Sahlströmska Fabrikens kända tillverkning

Just nu vid inflyttningen från landet bör ombyte ske. För köp vände man sig till:

1) Sahlströmska Fabrikens A.-B., Jönköping.
2) Dess filial Malmtorgsgatan 5, Stockholm.
3) Dess kommissionärer landet rundt.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

BARNSKÖTERSKOR, utbildade, erhålla anställning genom Arbetsförmedlingen. Hufvudkontor: Regeringsgatan 113. Afdelningskontor: Högbergsg. 37. Expeditionstid kl. 9—4, lördagar 9—2. Rikstel. 40 47. Personlig inställelse. Betyg böra medtagas. »Anlita närmaste kontor!»

LÄRARINNA att undervisa tre barn, 9, 12, 14 år,, i vanliga skolämnen och musik erhåller genast plats. Refl. sände betygsafskrifter och uppgift å önskadt honorar till Chr. Ehrenborg. Nösdala pr Hessleholm.

BÄTTRE FLICKA, som är frisk, gladlynt och barnkär, erhåller plats i disponentsfamilj på landet för att tillse en 2½ års gosse samt hjälpa till med lättare sysslor inom hemmet. Svar med foto. och ref. till »Olles och Mammas sällskap», Iduns exp. f. v. b.

UNDERVISNINGSVAN lärarinna, helst med högre kompetens, önskas för tvänne 13-åriga flickor, att undervisa i vanliga skolämnen, språk och musik. Svar snarast med betyg, löneanspråk och foto till kyrkoherde W. Wallin, Karungi (Norrbottens län).

VIKARIE för länssjuksköterska i Falkenbergs provinsialläkaredistrikt önskas under ett år helst från 1:sta okt. Lön 600 kr. Svar med merit- och friskbetyg till J. M. Rhodin, provinsialläkare.

HUSHÅLLERSKA, ordentlig och sparsam, sökes att förestå hushållet hos skogvaktare på landet. Platsen tillträdes mellan 15 okt.—1 november. Svar med löneanspråk och uppgift om ålder och referenser samt helst fotografi till »Jägmästare» under adr. S. Gumaelii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

DUGLIG, PÅLITLIG KOKERSKA van att på egen hand sköta kök i större hushåll på landet och således kunnig i bakning, syltning m. m. erhåller genast fördelaktig plats i disponentfamilj på bruk i Småland. Endast på verkligt duglig reflekteras. Ansökningar med löneanspråk och betygsafskrifter torde tillsändas under märke »Pålitlig kokerska» under adr. S. Gumaelii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

ANSPRÅKSLÖS, barnkär, bildad flicka något sykunnig erh. plats 1 nov. i tjänstemannafam. att sköta två flickor om 2 år. Svar med löneanspr. och ref. till »Tvillingar», Sv. Telegramb., Norrköping.

BARNFRÖKEN. Ung flicka af god familj önskas för att sköta två friska barn om 5 och 3 år. Sökande bör vara frisk, barnkär och sykunnig samt hafva ett godt och jämnt lynne. Familjemedlem. Jungfru finnes. Svar med foto, rekom. och löneanspråk inom 8 dagar till »Juristfamilj», Linköping.

TVÅNNE BÄTTRE FLICKOR om 30 år, allvarliga och barnkära, kunniga i alla i ett landthushåll förekommande göromål samt väfnad erhålla plats som medhjälparinnor vid småbruket Kumla Barnhem i Vestmanland instundande 1 nov. Årlig lön 240 kr. Svar med rekom. till Fru Carla Thelin, Svenstorp, adr. Tärna.

PÅLITLIG barnsköterska sökes den 1 okt. till hem på landet för 3 barn om 7 och ½ år. Sökande bör helst vara sykunnig och ha goda rekom. Svar med foto och löneanspråk till »God plats», Iduns exp., Stockholm.

HUSHÅLLERSKA erh. i höst god plats å större herreg. i mellersta Sverige. Svar med rek. och lönepret. »Herregård 1 Nov.», Iduns exp. f. v. b.

STOR, stark, praktiskt duglig flicka, något kunnig i matlagning och sömnad, önskas, för att biträda med husliga sysslor och något sjukvård i stilla hem på landet. Jungfru finnes ej, men hjälp till grofsysslor och vid behof. Lön enl. öfverenskommelse. Familjemedlem. Svar till »M.», Iduns exp.

ENKEL, bättre flicka, kunnig i matlagning och villig att med husmoderns hjälp sköta ett 5 personers hushåll, erhåller plats i tjänstemannafamilj. Familjemedlem. Svar till »Helsingland», Iduns exp. f. v. b

TILL 1:sta OKTOBER eller senare sökes en enkel, bildad barnfröken att gå frun tillhanda vid vården af fyra barn och biträdande med andra inom hemmet förekommande göromål. Skall räknas som familjemedlem. Lön 20 kr. Svar med foto och ref. emotses till Fru Maria Dolk, Kungsholmsgat. 18, Stockholm K.

LÄRARINNA, helst musikalisk och med småskolelärarinneex. får plats i ingeniörsfamilj i södra Norrland att undervisa 2 gossar och 2 flickor i 2:dra och 3:dje förb. kurser. Önskas äfven någon hjälp med sömnad och barnens tillsyn. Uppgift om ålder, lönepret., betygsafskrifter och foto sändes till »1913—1914», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Sthlm f. v. b.

FLICKA kunnig i kindergarten-undervisning helst även i klädsömnad erhåller plats då betyg, rekom., foto sändas till Fru Borggren, St. Kvarng. 49 b, Malmö.

FÖRESTÅNDARINNEPLATS å ett mindre barnhem i Borås sökes före den 15 nästk. okt. hos undertecknad. Sökande bör vara allvarlig och barnkär samt äga någon utbildning i barnavård.

Borås den 17 sept. 1913.
E. BESKOW,
kyrkoherde.

PÅ herrgård får van husa, sykunnig mycket god plats 24 okt. 2 pers. hushåll. Svar med foto samt rek. till »Box 20», Vingåker.

ENKEL och anspråkslös samt duglig hushållerska ej under trettio år, helst norrländska, erhåller plats 1 okt. å mindre hotell i Norrland. Inackorderingar mottages ej, endast 1:sta och 2:dra klass resande. Husmoder saknas. Svar med bifogande af sista betyg samt om möjligt foto sändes under adr. »Norrlandsplats», Iduns exp. f. v. b.

BÄTTRE FLICKA, barnkär, kunnig i enklare matlagning får plats 1 okt. Svar till Fru Brunnskog, Lidingö-Brevik, (nära Stockholm).

EN villig och duktig 15 à 16 års flicka kan få plats i Stockholm att hjälpa äldre fru. Svar med löneanspråk till »Hjälpreda», Iduns exp., Stockholm.

EN pålitlig och barnkär ung flicka från godt hem, önskas att dagligen gå ut några timmar med två små flickor, 6 och 4 år. Närmare G:la Kungsholmsbrog. 26, 3 tr., Stockholm.

ANSPRÅKSLÖS, bildad flicka, villig att utan jungfru sköta hemmet för ensam dam erhåller god plats. Sykunnig har företräde. Svar med fullständiga upplysningar till »Västergötland», Iduns exp. f. v. b.

BILDAD DAM, som på egen hand, med hjälp till grofsysslor, vill förestå hemmet för medelålders ogift tjänsteman på landet erhåller plats. Svar till »Hemtrefnad», Iduns exp. f. v. b.

EN SNÄLL, anspråkslös bildad flicka af god familj, ej under 25 men ej gärna öfver 30 år, erhåller plats som sällskap och hjälp åt husmodern i mindre familj på landet. Sökande bör vara hurtig och arbetsam samt kunnig uti alla i ett landthushåll förekommande göromål och handarbeten. Dessutom vara ordentlig och äga förmåga att sprida trefnad omkring sig. Svar med foto samt uppgift om ålder och löneanspråk torde insändas till Fru Karin C—l, Allm. Tidn.-kontoret, Gust. Ad. torg, Stockholm.

DAM, bildad, omkring 25 år, respektabel, musikalisk, språkkunnig, frisk och gladlynt, med godt utseende kan tillfölje fruns frånfälle och barnen ej vistas hemma, nu eller om en eller annan månad få god plats att förestå ett bättre hem, där erforderlig och van betjäning finnes. Svar till »Bildad dam», åtföljt af självbiografi och rekom. samt foto torde i bref insändas till Nordiska Annonsbyrån, Göteborg.

GODA PLATSER för lärarinnor, värd., sjuksköt., kontors-, affärs-, sällskaps-, hushålls-, barnfröknar. Norra Inack.-Byrån, Malmskillnadsgatan 27, Stockholm.

EN äldre allvarlig flicka eller änka, som är kunnig i vanlig husmanskost samt van vid ordnandet af ett enkelt men trefligt hem kan få en god och självständig plats, där frun har affär och är borta hela dagarna, tre pers. hushåll. Ej barn. Rekom. fordras. Svar till »Hemtrefnad», Dagens Nyh. Stureplan, Stockholm.

EN enkel bättre pålitlig flicka med jämnt lynne, van vid arbete och helst något hemma i matlagning, som är villig utföra en jungfrus sysslor med hjälp af husmodern erhåller årsplats i bekvämt läkarhem 1 nov. Svar genast till »Norrlandsstad», Iduns exp., Sthlm f. v. b.

Lärarinna

önskas för en flicka och två gossar om respektive 14, 9 och 7 år. Skytteholm pr Stockholm 2.

Hushållerskeplatsen

vid Sundsvalls stads Arbets- och Försörjningsinrättning kungöres härigenom till ansökan ledig, att tillträdas den 1 nästk. nov. Ansökningshandlingar, åtföljda av frejde- och tjänstebetyg samt rekom., skola vara insända till fattigvårdsstyrelsen före kl. 12 på dagen den 8 nästa okt. Löneförmånerna äro 500 kr. kontant pr år jämte fritt vivre.

Sundsvall den 12 sept. 1913.
FATTIGVÅRDSSTYRELSEN.

Befattningen som husmoder och skolköksläraринna

vid folkhögskolan samt föreståndarinna för landthushållsskolan i Matarengi är till ansökan ledig senast före den 15 okt. Lön 1,400 kr.

Matarengi pr Öfver-Torneå d. 12 sept. 1913.

Å styrelsens vägnar:
GUNNAR BOSSON,
skolans rektor.

Medelålders husföreståndarinna

som är kunnig i matlagning och van att på eget ansvar sköta ett hushåll, kan snarast få öfvertaga Klädesfabrikens Pensionat i Svängsta. Reflekt. torde sända betygsafskrifter till Klädesfabriken i Svängsta.

Barnhusa,

van, ordentlig, helst sykunnig, får plats i godt hem på Djursholm den 1 eller 24 okt. Barnens ålder 11, 10, 3½ år. Svar med betyg, lönepret., foto till »Fru H.», Djursholm p. r.

Sjuksköterska

att tjänstgöra både såsom operationssköterska och husmoder, anställes från 1. nov. vid nyinrättade sjukstugan vid Fagersta bruk. Begynnelselön kr. 600 per år och allting fritt. Ansökan, åtföljd af betyg, foto och ref., sändes före 15 okt. under adr. Fagersta Bruks Aktiebolag, Fagersta.

ANSPRÅKSLÖS, barnkär flicka får 15 nov. plats som barnfröken i Sölvesborgs prästgård. Familjemedlem.

Kvinnliga agenter

sökes öfver hela landet, för upptagande af order å landsorten på hårarbeten, äfven färdiga sådana för Hårfabriken Special, Malmö. Arbetsmaterial sändes mot porto. Stor biförtjänst.

Plats som Tvättföreståndarinna

vid Sabbatsbergs sjukhus blifver ledig från den 1 jan. 1914. Löneförmåner: 500 kr. med 5 ålderstillägg à 100 kr. efter 3, 6, 9, 12 och 15 år jämte bostad, värme och kost. Sökande, som måste vara fullt förtrogen med skötandet af en större maskintvätt, torde inlämna till styrelsen ställd och af vederbörande betyg åtföljd ansökan före den 1 okt. 1913.

PLATSSÖKANDE

PRÅSTDOTTER från Värmland önskar plats att förestå ett litet hem. Svar till »Huslig», Iduns exp.

UNG, bildad flicka, behärskande engelska och tyska samt något undervisningsvan önskar plats som sällskap eller guvernant i fin familj. Har äfven genomgått hushållskurs vid Fackskolan i Uppsala. Förstklassiga ref. Vid lön fästes mindre afseende. Stockholm föredrages. Svar till »Inga-Lis 1913», Postkont., Viktoriag., Göteborg p. r.

UNG FLICKA från landet önskar plats i god familj att vara fruns hjälp och sällskap där tillfälle gifves att få lära matlagning och för öfrigt hjälpa till med förefallande göromål. Är kunnig i sömnad. Svar till »Maria 1888», Iduns exp. f. v. b.

20-ÅRIG BILDAD FLICKA af god familj, söker plats som barnfröken eller som sällskap och hjälp. Kunnig i sömnad, handarbeten och hvad som till modistyrket hörer, samt van vid alla i ett hem förekommande göromål. Svar emotses tacksamt med uppgift å lön etc. märkt »20-årig familjemedlem», Oscarshamns p. r.

21-ÅRING, som genomgått åttaklassigt läroverk och 1-årig sjukvårdskurs å lasarett, önskar sköta sjuk herre eller dam. Svar till »Elisabet», Örebro p. r.

UNG FLICKA önskar plats i familj där jungfru finnes. Är kunnig i konstväfnad, handarbete för öfrigt, samt enklare matlagning. Svar till »M. J. H. familjemedlem». Iduns exp. f. v. b.

UNG FRU önskar plats som kassörska i fin affär. Innehaft platser. Svar till »24 år 1913», Iduns exp. f. v. b.

TVÅ oberoende damer önska gemensam sysselsättning i välgörenhet en à två gånger i veckan. Svar »Arbetsglädje», Iduns exp., Sthlm.

UNG FLICKA, som f. n. vistas å herregård för att lära och deltaga i hushållsgöromålen, önskar ombyte af plats. Kunnig i klädsömnad och handarbete. Goda rek. Någon lön önskas. Svar till »Fru W.», Falköping p. r.

UNG FLICKA af god familj, som genomgått 8-kl. läroverk och Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, önskar plats som sällskap och hjälp i bättre, bildad familj (eller hos äldre dam) å herrgård eller i stad. Vill anses som familjemedlem. Tacksam för svar inom 8 dagar till »Värmländska 1913», Iduns exp. f. v. b.

20-ÅRIG FLICKA med realskoleexamen och någon undervisningsvana önskar plats att undervisa barn och på samma gång få lära hushåll. Något musikalisk. Vistats 2 år i Tyskland. Svar till »15 okt.», Vik, Simrishamn p. r.

EN 19 års flicka af god familj, som genomgått åttaklassigt läroverk, Kindergartenseminarium och en slöjd- o. lekkurs å Nääs, söker plats i familj för att handleda och undervisa mindre barn; innehar sådan plats. Svar till »L. M. 210», Postkontoret Linnégat., Stockholm.

UNG FÖRLOFVAD FLICKA önskar plats, gärna utan lön, som hjälp och sällskap i bättre familj, där ungdom finnes. Fullt kunnig i enklare matlagning, sömnad etc. Svar till »Familjemedlem», S. Gumælii Annonsbyrå, Göteborg.

EN 22-årig värmländska med ett gladt och blidt väsen önskar plats i familj mot fritt vivre som hjälp och sällskap. Genomgått Östmans hushållsskola, linnesömnadskurs, samt i flera år praktiserat i det husliga. Svar till »Ung värmländska», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Sthlm, f. v. b.

PLATS som vårdarinna önskas hos äldre sjuklig herre. Svar till »Sjuksköterska», Fröskog.

UNG förlofvad flicka önskar till den 15 okt. eller 1 nov. plats i bättre familj, där god ledning kan erhållas. Villig deltaga i alla inom hemmet förekommande göromål. Kunnig i linnesömnad. Svar tacksamt till »19 år», Östersund p. r.

FLICKA, ovan i hushållet, önskar under semestermånad vistas å landtegendom, helst i närheten af Stockholm, för att deltaga i förefallande göromål, särskildt matlagning. Svar till »21/10 1913», Iduns exp., Sthlm f. v. b.

BÄTTRE FLICKA önskar plats i bildad familj som hjälp och sällskap. Kunnig i sömnad. Svar till »Småländska», Karlstad.

21-ÅRIG FLICKA som återvänder hem till Sverige, önskar snarast plats som barnfröken eller annan lämplig sysselsättning. Kunnig i pianospelning, maskinskrifning, engelska språket, sömn., husliga sysslor, äfven något matl. Tacksam för svar »M. G.», 12 Butler Avenue, Harrow, London.

LÄRARINNA, undervisningsvan i skolämnen, språk, musik, söker plats. Goda betyg. Svar »Ansvarskänsla», Sv. Telegrambyrån, Sthlm.

PLATS I HEM som husmors hjälp och sällskap önskas af ung, frisk, elementarbildad läraredotter. Sökande kan äfven meddela undervisning i vanliga skolämnen och något musik eller biträda med skrifarbete. Svar emotses tacksamt till »17», Iduns exp., Stockholm.

UNG FLICKA af god familj önskar mot fritt vivre komma i respektabel familj på landet för att deltaga i hvarjehanda sysslor och lära sig sköta ett hem. Helst i Uppsalatrakten. Svar till »Z. 21 år», Sommen.

UNG bildad dam önskar plats i familj där husmor saknas eller är klen. Helst där barn finnas. Svar till »Oberoende», Iduns exp., f. v. b.

ENKEL, bildad flicka, fullt kunnig och erfaren att sköta ett finare hem önskar komma i godt hem där frun tröttnat på hushållsbestyren eller som värdinna till respektabel herre. Utmärkta rekom. Tacksam för svar märkt »Förtroendeplats», Iduns exp. f. v. b.

UNG FLICKA önskar plats att undervisa mindre barn i vanliga skolämnen och språk (ej musik). Svar till »Latinare», Iduns exp.

UNG, gladlynt flicka från godt hem, ex. vid sällskapet Barnavård, musikalisk, önskar plats 1 nov. i Stockholm. Svar märkt »Eva, 21 år», Eksjö.

ATT SKÖTA LINNESKÅPET i pensionat, hotell eller sjukhus önskas af pålitlig person, har innehaft plats i 17½ år i hems skötsel, men önskar nu ombyte. Svar till »Arbetsam och ordentlig», Iduns exp.

UNG FLICKA önskar plats nu genast eller till den 1 okt. som barnfröken för minderåriga eller som hjälp och sällskap i bättre familj. Något språkkunnig. Vistats utomlands. Vill anses som familjemedlem. Svar till »Små pretentioner», Iduns exp.

BÄTTRE FLICKA, van vid hushåll, önskar plats i familj, som hjälp och sällskap. Kan om så önskas läsa med nybörjare, undervisa i musik och biträda med skrifgöromål. Svar till »Musikalisk», Iduns exp.

FLITIG, ordentlig, äldre flicka, önskar plats i okt. i vänligt hem. Sykunnig. Svar till »Landtbrukaredotter», Sölvesborg p. r.

LANDTBRUKAREDOTTER af god familj med intresse för husliga sysslor önskar plats i godt hem där tillfälle gifves för ökad utbildning. Svar till »Hösten 1913», Avenyen 7, Göteborg.

DEUTSCHES junges Mädch. 24 J. alt. mit gut. Zeugn. sucht Stellung in geb. Fam. zur Conv. u. Hilfe im Haushalt. R. Ohlerich, Warnemünde i/ Mecklenburg, Fr. Franzstr. 34.

UNG, BILDAD FLICKA önskar plats som sällskapsdam i finare familj eller hos änkefru i Stockholm. Har vistats 2 år i England och Frankrike. Lön efter öfverenskommelse. Svar inom 8 dagar till »W. 21 år», Iduns exp., f. v. b.

PRIVAT SJUKVÅRD önskas hos äldre herre eller dam. Svar till »Om vård», Fröskog.

UNG FLICKA önskar plats i familj, helst prästfamilj, för att lära deltaga i hushållsgöromål. Betalar gärna. Svar till »S. B.», Postfack 7, Rolfstorp (Halland).

LÄRARINNA önskar komma i ett prästhus eller på en herregård den 1 dec. till 1 mars att lära sig ett hems skötande. Villig betala. Svar med prisuppgift till »Lärarinna», Iduns exp., Stockholm.

EX. kvinnlig sjukgymnast önskar plats å klinik eller i familj. Svar till »G. S. 22 år», Iduns exp.

LANDTBRUKAREDOTTER, 23 år, önskar komma som hushållselev å större egendom på landet. Svar inom 8 dagar till »Familjemedlem», Jula.

SOM sällskap och hjälp söker bättre 21 års flicka plats mot fritt vivre, helst i Stockholm. Svar märkt »Helfrid», Iduns exp. f. v. b., Stockholm.

EN 19-årig musikalisk flicka som genomgått framstående hushållsskola med mycket goda vitsord samt därefter 1½ års praktik i hemmet, söker anställning. Svar till »K. A. L.», Iduns exp. f. v. b.

PÅ VACKER EGENDOM, förort Berlin, erhålla flickor godt hem i bild. tysk fam. Frun svenska. Undervisn. i tyska, musik, konstväfnad och matlagn. Många svenska ref. Fru Zesch, »Neue Ziegelei», Königswusterhausen.

KVINNLIGA LANDTBRUKSELEVER emottagas på större herrgård i Mälardalen, där tillfälle gifves lära rationellt jordbruk, trädgårds- och hönsskötsel. Svar till »K. G. B.» under adress S. Gumaelii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

EN 10 à 12 års välartad flicka kan erhålla inackordering i en prästfamilj för att med jämnårig dotter deltaga i undervisning. 50 kr. pr månad. Adr. kontr.-prosten V. Wiberg, Viby, Vretstorp.

HUSHÅLLSELEVER mottagas fortfarande. Öfverstinnan A. Hyltén-Cavallius, f. Frick, adr. Sandvik, Smålands Burseryd.

HUSHÅLLSELEV mottages i vacker prästgård på landet. Pris 60 kr. pr månad. Grundlig och praktisk undervisning. Svar till »Dalarne», Iduns exp.

LINDRIGT SINNESSJUK person erhåller god vård och inackordering hos exam. bildad sjuksköterska, van vid sinnessjukvård. Ref. lasarettsläk. C. Froste, Mariestad. Svar till »Sjukvård», Lundsbrunnn.

FÖR en liten sinnesslö flicka med sköterska önskas ett i allo godt hem hos bildad person med erfarenhet och vana vid sådana barns andliga vård. Svar t. »Erfarenhet», Iduns exp., Sthlm.

HUSHÅLLSELEVER emottagas i Gerdslöfs prästgård från den 1 nov. detta år för att genomgå 6 månaders kurs i huslig ekonomi under ledning af examinerad skolköksläraринna. Under samma tid beredes tillfälle till franska talöfningar för infödd fransyska. Pris ett för allt 100 kr. pr månad. Svar till fru Alma Åkerman, Näsbyholm.

Väfelev.

Enkel ung flicka som tillsammans med 18-åring vill lära väfva får billig inack. God praktik och tillfälle för studier i teknisk skola erhålles. Svar till »Familjemedlem», Karlshamn.

Två à tre personer

erhålla god och billig inack. på landtgård i Dalarne. Svar märkt »Vacker natur», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Wegby Hushållsskola.

Kurser fr. 3 nov. till 15 dec. 1913 o. fr. 10 jan. till 10 mars 1914. Grundlig undervisning i nutida matlagning såväl enklare som finare m. m. Härligt läge i hälsosam trakt vid skog och sjö. Vidare genom Jenny Edin, Wegby.

Elsa Sundberg

återupptager sina pianolektioner enligt Carreños metod. Anmälningar af elever mottagas tisdagar och fredagar 10—2, Birger Jarlsgatan 131 B. eller A. T. Vasa 7107.

Undervisning

meddelas omsorgsfullt å Nya Matlagningsskolan, Holländaregat. 20, i matlagning, bakning, konservering m. m.
MARIA RÖNNE.

Bernsten. Sista Pariser-mode i smycken.

Falsterbo har alltid varit en fyndort, rik på bernsten.

Höst- och Vinter-rekreation.
Rum från kr. 2.—.
Med pension kr. 5 à 6 pr dag.
Varmbadafdelning, varmt hafsvatten.
Centralvärme i alla rum.
En strandpromenad vid Falsterbo inbringar, förutom frisk luft äfven ofta ett eller annat värdefullt

Bernstensfynd.

En samling innehållande ett par hundra Falsterbo-bernstenar utställes för närvarande i Hippodromen i Malmö.

Läs detta:

Då på sista tiden flera personer börjat annonsera om, att de bota Engelska sjukan, anhåller jag att icke blifva förväxlad med dessa. En annonsör uppgifver sig till och med äga 35 års praktik ehuru själf endast 32 år gammal. Vill Ni erhålla snabb och säker hjälp

mot Engelska sjukan och Barnförlamning,

så tillskrif mig, ty jag har behandlat denna sjukdom i 40 år och har således en erfarenhet, som ingen annan. De recept jag använder äro för utvärtes bruk och fullkomligt oskadliga samt härleda sig från munktiden och hafva bringat hjälp åt mångtusende. Engelska sjukan utbryter vid alla åldrar och äro symptomerna i hufvudsak följande: Blodbrist, slappa armar och ben, kalla händer och fötter, gnatigt lynne, ingen sömn, ingen aptit, somliga äta mycket men magra ändå, slem stockar sig i hufvudet, mage, leder, som medför en ryslig klåda, utslag, lederna blifva styfva, stockar sig slemmet på strupen kallas det struma. Sneda lemmar kunna bli återställda. Sök i tid åtminstone för barnen. De lida oförskyldt. Bref besvaras blott mot dubbelt porto. Begär intyg

HANNA BENGTSSON, Munkgat. 2, Malmö, vid Pildamsvägen. Tel. 58 88

Det bästa läkemedlet är

ÄKTA BRÖSTKARAMELLER

Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

Gymnastikdirektörsexamen

aflägges efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 14 sept.
Prospekt gen. *kapten J. Thulin, LUND.*

Göteborgs Gymnastiska Institut,
Göteborgs Arkader, Göteborg,
längsta o fullständigaste specialkurs i ***Sjukgymnastik*** o. ***Massage.***
Begär prospekt!

Doktor A. Kjellbergs

kurs i massage och sjukgymnastik.

Begär prospekt! Stockholm.
Mästersamuelsgatan 70.

Vid
Professor Unmans Institut
börjar 1 okt. ny (ett-årig) kurs i massage och sjukgymnastik. Begär prospekt! Brunkebergsg. 9, Sthlm.

Doktor Sigge Wikander's Radium-Inhalatorium,
Smålandsgatan 4, 3 tr., hiss,
för behandling af gikt, kron. ledgångsaffektioner af rheumatisk och giktisk art, muskelrheumatism, neuralgier (ischias), vissa former af hjärtsjukdomar, allm. svaghet, sömnlöshet.
Närmare upplysningar genom Dr. Wikander, Storgatan 12 (se läkareförteckningen).

Sjukgymnastik & Massage
Alma Häckner,
Gymnastikdirektör,
Brahegatan 36, 1 tr., Stockholm.
Allm. Tel. 12716. Riks Ö. 444.

Aina Humbla,
Exam. sjukgymnast o. massös, emottager patienter hemma och borta. Moderat pris. Riks 13346. Adr. Norrlandsgatan 20, 2 tr., Stockholm.

Hårnät,
äkta till kr. 3,75 pr. duss. vanl. storl. prof mot 35 öre i frimärken.
Svenska Hårnätsimporten, Stockholm Va.

Afmagringstvål,
— absolut verkande — oskadlig. —
Pris kr. 4.50 + porto. Försändes diskret.
Franska Parfymmagasinet,
Hofleverantör,
21 Drottninggatan 21.

Damer!
Innan Ni göra något för Eder hy, hänvänd Eder förtroendefullt till Franska Parfymmagasinet, Hofleverantör, 21 Drottninggatan 21, Sthlm, där Ni kunna diskret erhålla enastående och oskadliga medel, som verkligen förskönar hyn.

Vårda håret, om det är sjukt eller friskt, och använd
Zivertz' Extrait Vegetal
bästa hårkonserveringsmedel. Rekommenderadt af många läkare. Finnes till salu hos frisörer och i parfymaffärer samt hos Kongl. Hofl. Zivertz' Eftr., Drottninggatan 42, Arkaden, Göteborg. Återförsäljare rabatt.

Från YSTAD HAPARANDA
användes YVY tvål.
Säljes i hvarje välsorterad parfym- och herrekiperingsaffär för 50 öre pr st.
Österlin & Ulrikssons Kem. Tekn. Fabrik.
— YSTAD

EAU DE QUININE
KRONAN AF ALLA HÅRVATTEN
ED. PINAUD
18, PLACE VENDÔME PARIS
Bevarar o. stärker hårväxten.
FÅS ÖFVERALLT ED. PINAUD

Råsunda
(15 minuters spårvägsresa från Odenplan)
Observera följande *låga hyror:*
6 rum, kök, badrum, hall, 2 W. C., gas m. m. ..... Kr. 1,250: —
5 „ „ „ W. C., gas, *fri värme* ..... „ 1,250: —
4 „ „ „ „ „ „ ..... „ 1,100: —
4 „ „ „ „ „ ..... „ 750: —
Upplysningar å Stockholms Uthyrningsbyrå, Kungsträdgårdsgatan 12 samt på platsen.

VINOLIA
Tvålar. Parfymer och Toalett-Artiklar.

De som med rätta äro stolta öfver sin blomstrande hy använda Vinolia, ty de veta, att Vinolia aldrig kan skada densamma, utan endast verka välgörande.
V 149

Vinolia Generalagentur:
Skeppsregatan 6, STOCKHOLM Ö. Dj.

Ferrin
Fås på apoteken.
Bästa järnmedel
utmärkt styrkande.
Apoteket Lejonet, Malmö.

En bok "Om dekoration och målning" jämte fullständiga färgskalor sändes gratis och franko till enhvar af Iduns läsare.
som är intresserad af att med ringa arbete och med lysande resultat på otroligt kort tid själf måla och lackera gamla och nya möbler m. m. Insänd Er adr. till Le Ripolin, 24 Smålandsgatan, Stockholm.

Köttsoppa

bereder man bäst
af MAGGI's Buljong-Tärningar

Vid Skogsbo Hushållsskola, Leksand
finnas ett par platser lediga innevarande höstterminen. Undervisning meddelas i främmande språk, bokhålleri och födoämneslära, enklare och finare matlagning, handarbete och vävning. Upplysningar och referenser lämnas av
Gertrud Walin, ***Signe Philip,***
Leksand.

Elisabeth Östmans Husmoderskurs.
Grundad år 1902.
Kursen för fruar, som omfattar 10 veckor med arbete varje torsdags f. m. från kl. 9 eller 1/2 10 f. m. till kl. 1/2 4 e. m., börjar den 9 okt. kl. 1/2 10 f. m. I denna kurs meddelas undervisning i bakning af jäsdegar och finare bakverk; finare matlagning; uppläggning och garnering; konservering, konfektberedning; dukning och servering m. m.
Aftonkursen, som omfattar 10 veckor med arbete hvarje fredags e. m. från kl. 1/2 6—kl. 9 e. m., börjar den 3 okt. kl. 1/2 6 e. m. I denna kurs meddelas undervisning i bakning; enklare och finare matlagning; uppläggning och garnering; konfektberedning; smörupläggning; dukning och servering m. m.
Prospekt och närmare upplysningar på begäran.
ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND,
Riks 2035. Stockholm, **Klarabergsgatan 40,** 5 tr., hiss. Sthlmstel. 9302.

KRISTINEHAMNS PRAKTISKA SKOLA.
Sveriges äldsta (grundad 1878), största och mest välkända i sitt slag. Utmärkt väl kvalificerade lärare. Moderna, nybyggda lokaler. Undervisning lämnas i 10 olika fackavdelningar därav:

Hushållsavdelning i förening med **husmoderskurs** omfattar finare och enklare matlagning, bakning, konditorivaror, slakt, dess tillvaratagande och konservering, uppläggning, dukning, servettbrytning och servering, köksgöromål, tvätt, mangling, glansstrykning. Teoretisk undervisn. i födoämnes- och hälsolära, samaritkurs, barnavård, svenska språket, räkning och hushållsbokföring. Provmiddagar och supéer tillagas av elever på egen hand. Under aug. och sept. konserv. av frukt och grönsaker.
Slöjd uti **Slöjdavdelningarna** vari får genomgås vävnader av alla slag, linnesömnad, märkning, stoppning, knyppling, broderier m. m.
Fullständig slöjdkurs för utbildande af slöjdlärarinnor.
Inträdestider se prospekt som sändes mot dubbelt porto.
NILS SCHENKE, Rektor.

Prenumerera på Idun!

Sveriges äldsta och största specialfirma
— i —
Barnkläder

A.-B. M. BENDIX,
18 Regeringsgatan, 5 Sturegatan, 90 Drottninggatan,
STOCKHOLM.
Säsongens alla nyheter nu inkomna.

Kvinnliga Gymnastik-Sällskapets
öfningar å Kongl. Gymn. Centralinstitutet (Hamngatan 19).
Måndags- och **Torsdags-**afdelningen, för dem som förut deltagit i gymnastiska öfningar, börjar **Måndagen den 6 okt. kl. 8,15—9 e. m.** Ledarinna Frkn Ella du Rietz.
Tisdags- och **Fredags-**afdelningen för nybörjare begynner **Tisdagen den 7 okt. kl. 8,15 - 9 e. m.** Ledarinna Frkn Clara Nordström.
Anmälningar mottagas å nämnda tider och dagar under okt. månad. Till mindre bemedlade utlånar Sällskapet kostnadsfritt gymnastikdräkter.
Terminsafgift 1 kr.

Emma Nordberg och Augusta Petersons Målarskola, 38 Smålandsgatan.
Lektioner i Porslin, Akvarell, Oljemålning, Gyllenläder, Läderplastik. Lager af porslin, materiel för målning. Porslin brännes. Tel. Br. 62.

Eftermiddagskurser i kvinnlig yrkesutbildning.
I kvinnliga yrkesskolan, **Grefturegatan 44,** anordnas höstterminen eftermiddagskurser för unga kvinnor, som förmiddagarna äro upptagna af annat arbete. Kurserna blifva tre särskilda, näml. i **husliga sysslor** (företrädesvis matlagning), **linnesömnad** och **klädsömnad,** och fortgå 1 okt.—15 dec., hvarje kurs 2 eftermidd. i veckan. Priset 30 kr. pr kurs, med nedsättning för deltagare i 2 kurser. Anmälningar intill sept. månads slut. Upplysningar lämnas af föreståndarinnan 11—12 f. m. i skolans lokal. (Allm. tel. 19166).
Direktionen i Sällskapet för folkundervisningens befrämjande.

Vid Insjöns Husmoderskola
mottages elever på 3 månader eller kortare tid. Praktisk undervisning meddelas i allt vad till ett välordnadt hushåll hörer såsom enkel och finare matlagning, konservering, uppläggning, bakning, konfekt och bakelseberedning, dukning, servering m. m. samt i konstväfnad, handarbete och linnesöm, teoretisk undervisning i födoämneslära. Priset 70 kr. mån. 2 halft betalande elever mottagas. Erforderliga upplysningar i öfrigt lämnas och anmälningar mottagas af skolans föreståndarinna Fröken Anna Nyquist, adr. Insjön.

Landtställe
i skogrik trakt af småländska höglandet och i närheten af 2:ne sjöar, passande till sjuk- eller hvilohem, är till salu. Vidare genom korresp. under sign. »Hvilohem», Dagens Nyheters Hufvudkontor, Stockholm, f. v. b.

Förnämsta medel att skydda huden och bevara hyns friskhet är
Oatine-Crème
— en kraftig, snöhvit naturprodukt af ren hafre. Äkta Oatine-Crème i hvit burk med grönt lock från The Oatine C:o, London, säljes efter tullförhöjningen till 1.50 o. 3 kr. per burk. Oatine-Crème, -Tvål, -Puder o. -Balsam finnas öfverallt samt hos A. W. Nording, Biblioteksgatan 11, Birgerjarlsgat. 16 o. Drottninggatan 63 Stockholm.

Använd alltid
FLORODOL-TVÅL
En verklig balsam för huden.

Väfskedar, Solf, Skyttlar, Spännare
för hemslöjd.
John A. Thulin & C:o Väfskedsfabrik, NORRKÖPING. Riks 670.

Alltid veckans bästa nyheter!

Finnas i hvarje välsorterad skoaffär.

Idun utgifves denna vecka i A och B.

Wilhelmssons Boktr. A.-B., Sthlm, 1913.